

“Azərbaycan xalqının özünü, öz dövlətini qoruya bilən əsgərləri, zabitləri, ordusu var”.

AZƏRBAYCAN ORDUSU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİNİN ORQANI

Qəzet 1992-ci il fevralın 11-dən çıxır 25 sentyabr 2021-ci il №75 (2583) <https://mod.gov.az> Qiyməti 30 qəpik

BMT Baş Assambleyasının 76-ci sessiyasının illik ümumi müzakirələrində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin videoformatda çıxışı təqdim olunub

Sentyabrin 23-də BMT Baş Assambleyasının 76-ci sessiyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində keçirilən illik ümumi müzakirələri zamanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin videoformatda çıxışı təqdim olunub.

Müzakirələrdə COVID-19 pandemiyasının bütün dünya üçün doğruduğu ciddi çətinliklər, BMT-nin Dayanıqlı İnkışaf Məqsədinin həyata keçirilməsinin Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyəti, Azərbaycanın Şərqi-Qərb, Şimal-Cənub və Şimal-Qərb nəqliyyat dəhlizləri kimi regional əlaqələndirmə layihələrinin icrasında feal iştirakı və digər məsələlərə toxunan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistandan ordusunun döyüş meydanında məğlub edilməsini və Azərbaycanın işgala son qoymasını iştirakçıların diqqətinə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

ta keçirilən etnik təmizləmə nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçküň vəziyyətinə düşmüşdür.

BMT Təhlükəsizlik Surasının 1993-cü ilde qəbul etdiyi dörd qətnamə Ermənistana silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işgal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-sərt-siz çıxarılmasını teləb etdirdi. Lakin Ermənistana bu və BMT Baş Assambleyası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatı, ATƏT, Avropa Şurası Parlament Assambleyası və Avropa Parlamenti kimi beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilmiş bənzər qərarlara məhəl qoymayıbsı.

BMT Təhlükəsizlik Surasının bəzi qətnaməleri bir neçə gün ərzində icra edildiyi halda, bize gəldikdə 27 il icra olunmamış qaldı. Bu isə ikili standartların bariz nümunəsidir. Selektiv yanaşmaya yol verilməməsi üçün BMT Təhlükəsizlik Surasının qətnamələrinin icrası mexanizminin yaradılması üçün səylərin birləşdirilməsinə ehtiyac var.

ATƏT-in Minsk qrupu Ermənistana və Azərbaycan arasında münəaqişənin həllinə nail olmaq məqsədilə 1992-ci ilde təsis edilmişdir. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrleri Ermənistani Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzə son qoymağa məcbur etmək üçün qətiyyətli addımlar atsaydılar, onda üzərlərinə düşən vəzifə-

lərin icrasına nail ola bilərdi. Münəaqışə dövründə Ermənistən öz yanaşması və hərəketləri ilə nümayis etdirirdi ki, onun yeganə məqsədi status-konvoni saxlamaq və işgali möhkəmləndirmekdir. Mən dəfələrlə Ermənistana qarşı sanksiyaların tətbiq edilməsinin vacibliyi məsələsini qaldırmışdım. Təəssüflər olsun ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin icrasına təmin etmək üçün Ermənistana qarşı beynəlxalq sanksiyalar tətbiq edilmədi.

2018-ci ilde Ermənistanda hərbi cinayətkarlar Köçəryan-Sarkisyan rejimi devrildi. Bütün Ermənistən yeni hökumətinin ciddi şəkildə danışıqlarda iştirak edəcəyi ilə bağlı müyyəyen ümidişimiz var idi. Biz Ermənistandan gələn istenilen müsbət siqnalə cavab verməyə hazır idik. 2018-2019-cu illər keçmiş təmas xəttində ən sakit dövrlərdən biri idi. Lakin, Azərbaycanın müsbət addımlarına baxmayaraq, Ermənistanda rejimin dəyişməsi real dəyişikliklərə nəticələnəmədi. Ermənistən yeni hökuməti de Azərbaycanla dinc qonşuluq əvəzinə, işgəlin davam etdirilməsi yoluunu seçdi.

Münəaqışənin son iki ili ərzində Ermənistən qəsdən danışıqlar prosesini məhv etdi. Ermənistən hökuməti "Qarabağ Ermənistandır və nöqtə" və "bir qarış belə işgal olunmuş torpaq qaytarılmayacaq" kimi bir sıra təxribatçı bəya-

törətdi. Azərbaycanın Tovuz rayonu istiqamətində açılmış artilleriya atəsi nəticəsində 13 hərbçi və mülki vətəndaş həlak oldu.

Daha sonra avqust ayında Ermənistən diversiya qrupu keçmiş təmas xəttini keçərək Azərbaycan hərbçilərinə və mülki şəxslərə qarşı terror aktları törətməyə cəhd etdi, lakin bunun qarşısı uğurla alındı.

Ötən il sentyabrın 24-də BMT Baş Assambleyasının 75-ci sessiyası çərçivəsindəki çıxışında mən xəberdarlıq etmişdim ki, "Ermənistən rəhbərliyinin düşmən, Azərbaycanofob bəyanatları və təxribatları Ermənistənə Azərbaycana qarşı yeni hərbi təcavüzə hazırlaşdığını nümayiş etdirir".

Bundan üç gün sonra - sentyabrın 27-də Ermənistən Azərbaycanın hərbi mövqelərinə və mülki şəxslərinə qarşı irimiqyaslı hücumə başladı. Buna cavab olaraq, Azərbaycan BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsində təsbit edilmiş özümüzü müdafiə hüququndan istifadə edərək, öz ərazisində Ermənistəna qarşı əks-hücum əməliyyatına başladı.

44 gün ərzində Ermənistən silahlı qüvvələri cəbhəboyu ərazilərdə yerləşən rayonlarımı və şəhərlərimizi - Ağdam, Ağcabədi, Beyləqan, Daşkəsən, Füzuli, Goranboy, Tərtəri intensiv şəkildə atəşə tuturdular. Ermənistən, həmçinin cəbhə bölgəsindən uzaqda yerləşən Gəncə, Bərdə, Mingəçevir, Qəbələ, Siyəzən, Xızı və digər şəhərləri də atəşə tuturdular. Rakətlərdən biri Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə qoşunları tərəfindən Bakının yaxınlığında yerləşən Xızı üzərində zərərsizləşdirilmişdir. Bu isə onu göstərir ki, paytaxt Bakı da Ermənistən raket hücumlarının hədəfi idi. Ermənistən "Skad" və "İsgəndər-M" tipli ballistik rakətlərdən, habelə qadağan olunmuş aq fosforlu və kaset tipli sursatlardan istifadə edirdi. Ermənistən bu hərbi cinayətləri nəticəsində 100-dən çox dinc sakin, o cümlədən 11 uşaq qətlə yetirilib, 450 nəfərdən çox insan yaralanıb. Azərbaycanın ərazisində 12 min mülki infrastruktur obyekti, o cümlədən fərdi evlər dağıdılıb və ya onlara ciddi zərər dəyiib.

(Ardı 2-ci səhifədə)

BMT Baş Assambleyasının 76-ci sessiyasının illik ümumi müzakirələrində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin videoformatda çıxışı təqdim olunub

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Hərbçilər və mülki əhalidən fərqli qoyulmasına dair beynəlxalq humanitar hüququn fundamental prinsiplərinə riayət edən Azərbaycan Ermənistən tərəfindən dinc sakinlərin hədəfə alınması kimi qəddar hərbi cinayətlərə oxşar formada cavab vermedi.

Ermənistən, eyni zamanda, xaricdən muzdlu və əcnəbi döyüşcülər cəlb edərək onları Azərbaycana qarşı istifadə edirdi.

44 günlük müharibə ərzində Azərbaycan işgal olunmuş ərazilərinin böyük bir hissəsi, o cümlədən Cəbrayıllı, Hadırdı, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı və Şuşa şəhərlərini azad etdi. Ümumilikdə, döyük meydanda 300-dən çox şəhər və kənd azad edilmişdir. Ermənistən 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur oldu. Beləliklə, Ermənistən öz qoşunlarını Azərbaycanın digər ərazilərindən - Ağdam, Laçın və Kəlbəcərdən çıxarmağa məcbur edildi. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının yuxarıda qeyd olunan qətnamələrinin icrasını özü təmin etdi və bu, yəqin ki, BMT-nin təsis edildiyi vaxtdan bu günə qədər dünyada ilk belə haldır.

Azərbaycan 30 illik münaqişəni hərbi-siyasi yollarla həll etdi, ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti bərpa etdi. Dağılıq Qarabağ münaqişəsi keçmişdə qaldı. Azərbaycanda artıq Dağılıq Qarabağ adında inzibati ərazi vahidi yoxdur. Prezidentin 2021-ci il 7 iyul tarixli Fermanı ilə biz Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi zonalarını yaratmışıq. Fürsətdən istifadə edərək, mən BMT-yə üzv dövlətləri və BMT Katalibiyini ərazilərimizə istinad edərək, mən hüquqi cəhətdən mövcud olmayan, siyasi baxımdan qərəzlə və manipulyasiya xarakterli adların istifadəsinə yol verməməyə çağırıram.

Azərbaycanın keçmiş işgal olunmuş ərazilərində Ermənistən tərəfindən illər ərzində çoxqatlı müdafiə xətlərinin və uzun səngərlər, tunel və bunkerlərdən ibaret istehkamların qurulması sübut edir ki, Ermənistən heç bir vəchlə bu əraziləri qaytarmaq niyyətinə deyildi.

Təqribən 30 illik işgal ərzində Ermənistən qəsdən bütün şəhər və kəndləri dağlıtmış, bütün mədəni və dini abidələri viran qoyaraq, talayaraq, onları əsl urbisi - şəhərlərə qarşı genosid və kultursid - mədəniyyətə qarşı genosid nümunələrinə çevirmişdir. Yəqin ki, ikinci Dünya müharibəsində bəri şəhərlərin bu miqyasda dağıldılması dünyanın heç bir yerində baş verməyib. Azərbaycanın 9 şəhəri və yüzlərə kəndi Ermənistən tərəfindən yer üzündə silinib. Ermənistən bu ərazilərdə əsrlər boyu yaşayan Azərbaycan xalqının izini silməye çalışıb. Ağdam o dərəcədə dağıntıya məruz qalıb ki, onu "Qafqazın Hirosiması" adlandırırlar. Füzuli şəhərinin işgaldən azad olunmasından sonra ordumuz orada bir dənə də salamat bi-

na tapa bilmirdi ki, onun üzərində bayraqımızı dalgalandırsın.

Ermənistən işgali altında olmuş ərazilərdə 67 məscid-dən 65-i yerlə-yeksan edilib, qalan ikisi isə ciddi zərər görüb və təhqir edilib, onlardan donuz və inək tövlesi kimi istifadə edilib. Bu isə bütün dünya müsəlmanlarına qarşı hörmətsizlikdir. Hətta qəbiristanlıqlar belə təhqir olunub, dağıdılib və talanıb.

Azad olunmuş ərazilərə səfərlər zamanı xarici diplomatlar, beynəlxalq təşkilatların nümayəndəleri və xarici jurnalistlər Ermənistən tərəfindən tərədilən vəhşiliyin şahidi olmuşlar. Şəhər və kəndlərin, o cümlədən Azərbaycan xalqına məxsus mədəni və dini irlərin tamamilə dağıdılmasında beynəlxalq media və müstəqil ekspertlər tərəfindən geniş şəkildə sənədləşdirilib və işləndirilib.

Azərbaycan tərəfindən hər bir ölkənin BMT-dəki nümayəndiliyinə şəhər və kəndlərinin işgaldən əvvəl və sonrakı vəziyyəti ilə bağlı qısa məlumat və fotosəkillərdən ibarət təsviredici kitab təqdim edilib. Kitabda Azərbaycanın dini və tarixi abidələrinin tamamilə mehv olunması öz əksini təpib.

Ermənistən Azərbaycanın keçmiş işgal edilmiş ərazilərində ekosid - ətraf mühitə qarşı genosid tərəfdən. Məsələlərimiz 60 min hektarı məhv edilib, kəsilib və oğurlanıb, torpaqlarımız və çaylarımız çirkəndirilib və zəhərlənib.

Ermənistən keçmiş işgal olunmuş ərazilərdə bizim su ehtiyatlarımızdan səni ekoloji fəlakət yaratmaq üçün istifadə edib. 2016-ci ildə Avropa Şurası Parlament Assambleyası "Azərbaycanın cəbhəbəyli rayonlarının sakinləri qəsdən sudan məhrum edilir" adlı qətnamə qəbul edərək, Ermənistən hökumətindən su ehtiyatlarından siyasi təsir və ya təzyiq aləti kimi istifadəsi ne son qoyulmasını tələb etmişdir.

Ermənistən həmin qətnaməyə qətiyyən məhəl qoymadı və Sərsəng su anbarını humanitar və ekoloji terrorizm aləti kimi istifadə etməyə davam etdi. Ermənistən qəsdən qış aylarında su anbarını açaraq ətraf ərazilərdə daşqın törədir, yay aylarında isə suyu kəsərək keçmiş cəbhəyani bölgədə yaşayan insanları və təsərrüfatları sudan məhrum edirdi.

Ermənistən transsərhəd Oxçuçay çayını kəskin şəkilde çirkəndirir. Bu isə çayın Azərbaycan ərazisinə boyu keçdiyi ərazinin ekoloji sistemini bərpəolunmaz deqradasiyaya məruz qoyur. Təessüflər olsun ki, bəzi xarici şirkətlər de bu ekoloji cinayətdə iştirak edir.

Ermənistən keçmişdə işgal altında olan ərazilərimizdə qanunsuz olaraq təbii sərvətlərimizi, o cümlədən qızıl və digər qiymətli metal və mineralları istismar etmiş, onları xarici bazarlara ixrac etmişdir. Tutarlı faktllara əsaslanaraq biz keçmişdə işgal altında olan ərazilərdə Azərbaycanın

təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarı və digər qanunsuz fealiyyətlə məşğul olan müxtəlif ölkələrdən olan xarici şirkətləri müəyyən etmişik. Biz artıq həmin şirkətlərə qarşı hüquqi tədbirlərə başlamışıq. Onlar keçmişdə işgal altında olan ərazilərdə təbii sərvətlərimizi qanunsuz istismar etdiklərinə görə məsuliyyətə cəlb edilecekler.

Birinci Qarabağ müharibəsi nəticəsində 4 minə yaxın vətəndaşımız itkin düşmüşdür. Ermənistən onların taleyi ilə bağlı bize məlumat verməlidir. Bizdə olan etibarlı məlumatlara əsasən, onların demək olar ki, hamısı işgəncələrə məruz qalaraq qətlə yetirilib və beynəlxalq humanitar hüquqa zidd olaraq Ermənistən orduyu tərəfindən kütləvi məzarlarında basdırılıb. Ermənistən hərbi cinayətkarları tərəfindən qətlə yetirilmiş 12 mülki şəxsin qalıqları 2021-ci ilin aprel ayında işğaldan azad olunmuş Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndində kütləvi məzarda tapılıb.

Beynəlxalq hüquq və BMT Nizamnamesinə əsasən, Ermənistən dövlət səviyyəsində Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz və digər ağır cinayətlərə görə məsuliyyət daşımalmıdır.

Ermənistəndə çevriliş nəticəsində hakimiyyətə gelmiş və 1998-2018-ci illərdə hakimiyyətdə olmuş səhra komandirləri Azərbaycan ərazilərinin 30 ilə qədər davam edən işgali ərzində məkrli arzularına və məqsədlərinə ətək-məqsədlərinə ətək-qurma uğursuzluğa düşərək olular. Əksinə, 2017-ci ildə BMT Baş Assambleyasındaki çıxışında qeyd etdiyim kimi, Ermənistən tam iflasa uğramış dövlətə çevrilib. Ermənistən o dərəcədə zəifləyib ki, heç özü sərhədlərini belə qorumaq iqtidarından deyil.

Ermənistəndə hökumət tərəfindən təsviq edilən Azərbaycanofobiya artmaqdadır. Etnik nifret və düşmənliklər üzərində qurulmuş, erməni cəmiyyətində aşılanan irqçi ideologiya Azərbaycanın Ermənistən tərəfindən keçmiş işgal olunmuş ərazilərdən etnik təmizləmənin və misilsiz vandalizmin kökündə durur. Ermənistəndə rejim dəyişikliyinə baxmayaraq, ölkədə fəsist ideologiyası hökm sürməkdə davam edir. Ermənistəndə bütün hakimiyyətlər dövründə "milli qəhrəman" açılmış nasist general Qaregin Njdenin simasında nazism vəsf edilir.

Mütərəqqi dünya artan neo-faşizm ilə mübarizə aparlığı bir vaxtda, 2016-ci ildə Ermənistən o vaxtkı prezidenti İrəvanda Qaregin Njdenin heykəlinin açılışını edib. Azərbaycan təkcə Ermənistənin işgalçı qüvvələrini deyil, həm də erməni faşizmini məğlub edib. Biz yenidən öz suverenliyimizə, ərazi bütövlüyümüzə və xalqımızın təhlükəsizliyinə hər hansı bir təhdid görək, legitim özünümüdafiə hüququmuzdan heç bir tərəddüd etmədən istifadə edəcəyik.

Xanımlar və cənablar. Mənaqışə artıq keçmişdə

qaldığından azad olunmuş ərazilərdə irimiqyaslı tikinti işləri həyata keçirilməkdədir. Azərbaycan müasir şəhərsalma usulları, "ağlılı şəhər" və "ağlılı kənd" konsepsiyalarını tətbiq edərək, sıfırdan yeni şəhərlər və kəndlər inşa edir. Azərbaycan bütün bu işləri öz maddi imkanları hesabına görür və təkəcə bu il bu məqsədə 1.3 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsait ayrılib.

Lakin əsas çətinlik azad olunmuş ərazilərdə Ermənistən tərəfindən yerləşdirilmiş coxsayılı minaların mövcudluğu ilə bağlıdır. 2020-ci il noyabrın 10-da Ermənistən tərəfindən kapitulyasiya aktının imzalanmasından sonra bu günə qədər 2 jurnalist daxil olmaqla, 30 Azərbaycan vətəndaşı həlak olmuş, 130 nəfər isə yaralanmışdır. Azərbaycan dünyada ərazilərinin ən çox minalandığı ölkələrdən biridir. Bu, azad olunmuş ərazilərdə bərpa prosesini və məcburi köçkünlərin evlərinə qayğısına ləngidir.

Ermənistən dəqiq mina xəritələrini Azərbaycana verməkden imtina edir. Ermənistən üç rayon üzrə təqdim etməyə məcbur olduğu mina xəritələrinin dəqiqiliyi 25 faizdir. Beynəlxalq ictimaiyyət Ermənistəni məcbur etməlidir ki, azad olunmuş ərazilərimiz üzrə dəqiq mina xəritələrini bize təqdim etsin.

Mənaqışə başa çatdıığın dan Azərbaycan Ermənistənla sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası, bir-birinin suverenliyi və ərazi bütövlüyü nümunələrin şəkildə tanınması prinsipi əsasında sülh sazişi üzrə danışqlara başlamağa hazır olduğunu artıq bəyan edib. Bele bir saziş regionumu sülh və əməkdaşlıq regionuna əlavə olur. Lakin biz hələ de təklifimizlə bağlı Ermənistəndən müsbət reaksiya görməmişik.

Sülh və əməkdaşlıqla xidmet edən sahələrdən biri neqliyyat layihələri ola bilər. Bu kontekstdə Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvan Muxtar Respublikası və Türkiye ilə birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizli regionumuz üçün yeni imkanlar yaradacaqdır.

Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda yeni reallıqlar yaradıb və hər kəs bunu nəzərə almışdır. Ermənistəndən regional əməkdaşlıq və qonşularına qarşı qanunsuz və əsəssiz ərazi iddiaları arasında seçim etməlidir. Beynəlxalq ictimaiyyət bu mənada müsbət rol oynamalı və sülhün alternativinin olmamasını dərk etmək üçün Ermənistəndən çağırış etməlidir. Ermənistəndən revansızmanın birbaşa və ya dolayı şəkildə dəsteklənməsi cəhdliyinə son qoyulmalıdır.

Ümid edirik ki, coxdan gözlenilən sülh, təhlükəsizlik və sabitlik, nəhayət, Cənubi Qafqazda bərqərar olunacaq. Azərbaycan regional sülhə və inkişafə töhfə verən, onun gücləndirilməsinə xidmət edən ardıcıl səyələri davam edəcəkdir.

Sağ olun.

AZƏRTAC-İN MATERIALLARI ƏSASINDA

"Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini yerinə yetirib və öz torpaqlarını azad edib"

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan BMT Baş Assambleyasının 76-ci sessiyasında çıxış edib.

AZƏRTAC xəber verir ki, Prezident Ərdoğan öz çıxışında regional və global təhlükəsizliklə bağlı bir sıra məsələlərə toxunaraq vurgulayıb ki, Türkiyənin Suriyada hərbi iştirakı PKK terrorçuları tərəfindən törədilən kütləvi qətlər və etnik təmizləmələri dayandırmağa kömək edib, 462 min suriyalı qəçqin sağ-salamat vəziyyətdə vətənə qaydırıb. O daha sonra qeyd edib ki, Türkiyə Liviya Milli Birlik Hökumətini bundan sonra da dəstekləyəcək.

Qardaş ölkənin dövlət başçısı Azərbaycanın öz ərazi bütövlüğünü bərpa etməsi barədə səhərbər açaraq bildirib ki, Azərbaycan öz qanunu müdafiə hüququndan istifadə edərək və BMT Təhlükəsizlik Şurasının icra edilməmiş qətnamələrini həyata keçirərək öz torpaqlarının işgalinə son qoyub.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib: "Bu hadisələr regionda uzunmüddətli sülhün bərqərar olması üçün yeni imkanlar yaradır. Türkiyə tərəflərin atacağı hər bir müsbət addımı dəstəkləmək niyyətindədir".

"İğdirdən Azərbaycana yol çəkəcəyik"

Hazırda atıldığından addımın əsasında biz İğdirdən Azərbaycana yol çəkəcəyik. Bura dəmir yolu da daxildir. Bu yolu çəkilməsi çox əhəmiyyətli bir addım olacaq.

AZƏRTAC Anadolu agentliyinə istinadla xəbər verir ki, bu fikirləri Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Nyu-Yorkda yeni istifadəyə verilən Türk Evindeki açıqlamasında ifadə edib.

Türkiyə-Rusiya münasibətlərinə de geniş yer ayıran dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib: "Bizim bəstərəli və yaxud altı bəstərəli platforma dediyimiz format var. Hazırda bu məsələ ilə bağlı Paşinyandan müsbət signallar gəlir. İndi bu müsbət signallarla bərabər, bu məsələdə bəzi addımlar da atacaq. Yeni bölgəni sülh nöqtəsindən də yaxşı bir mərhələyə getirmek fürsəti qazanmış olacaq".

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan əminliklə vurgulayıb ki, sentyabrın sonunda Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilə nəzərdə tutulan görüşdə bu məsələlər gündəmdə olacaq və Türkiyə-Rusiya münasibətləri daha güclü və fərqli bir mərhələyə qədəm qoyacaq.

Prezident İlham Əliyevin Rusyanın nüfuzlu “Nasionalnaya oborona” jurnalına müsahibəsi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusyanın nüfuzlu "Nasionalnaya oborona" jurnalının baş redaktoru, tanınmış hərbi ekspert İgor Korotçenkoya müsahibə verib. Müsahibə bu gün jurnalın saytında işıqlanırılıb.

AZERTAC müsahibəni təqdim edib.

- Canab Prezident, çox böyük geosiyasi nəticələr doğurmuş məlum hadisələrin baş verdiyi gündən demək olar ki, bir il keçir. Bu, Azərbaycanın hərbi və siyasi qələbəsi, regionda və bütün dünyada bütün vəziyyətin kökündən dəyişməsi idi. Bunu nümlə belə, gəlin, həmin günə - 2020-ci il sentyabrın 27-nə qayıdaq. Həmin gün necə başlandı? Sizə necə məruzə etdilər ki, Ermənistən döyüş əməliyyatlarına başlayıb, ümumiyyətlə, həmin gün hadisələr necə inkişaf edirdi?

- Bəli, gün həmin məlumatla başlandı. Müdafiə naziri mənə məlumat verdi ki, temas xəttindəki mövgələrimiz və bəzi yaşayış məntəqələrimiz Ermənistan tərəfindən artilleriya atəşinə məruz qalıb. Adekvat cavab vermək qərara alındı və beləliklə, biz mühərabəyə qoşulduq. Məlum oldu ki, bu, labüb idi. Hadi-sələr çox sürətə inkişaf edirdi. Hərbi əməliyyatların birinci gününün sonunda biz Kəlbəcər rayonunda, Murovdağda və Ağdərə istiqamətində strateji əhəmiyyətli yüksəklikləri, həmcinin 6 kəndi - Füzuli rayonunda 4 və Cəbrayı rayonunda 2 kəndi azad etdik. Biz elə ilk gündə düşmənin müdafiə xəttini yarğamğa nail olduq və bundan sonra bütün 44 gün ərzində yalnız irəli qetdik.

- "Dəmir yumruq" adı almış eks-hüküm əməliyyatının planını necə hazırlanırdı? Nə üçün məhz bu ad qəbul edildi? Sizin rəhbərliyinizlə eks-hüküm əməliyyatı planının hazırlanmasında kimlər istirak edirdi?

İmasında kimler iştirak edür?
- Dondurulmuş münaqişə və
zeyyətində olsa da, mührəbə
şəraitindəki ölkədə həyatın bü-
tün halları üçün döyük əməliy-
yatlarının aparılması planı, təbii
ki, qəbul edilən işlər kimi sayılır.

ki, çoxdan işlənib hazırlanırdı. Əlbəttə, yeni reallıqlar, Azərbaycanın yeni imkanları, o cümlədən texnoloji imkanları nəzərə alınmaqla bu plana vaxtaşırı dəyişikliklər edilirdi və hər dəfə həmin dəyişikliklər menim tərəfindən təsdiq olunurdu. Bu, təbiidir. Men onu da biliyəm ki, Ermənistən tərəfinin müharibə ilə bağlı fəaliyyət planı vardı. Əslində, sentyabrın 27-də onlar həmin planı reallaşdırmağa başladılar. Beləliklə, müharibə dövründə bizim davranışımızın əsası, təbii ki, keçən il döyüüs aməliyyatları

ki, keçəndən il döyüş əməliyyatları başlananın xeyli əvvəl işlənib hazırlanmışdı, lakin hərbi əməliyyatların gedişində biz buna dəyişikliklər edirdik. Bu, ilk növbədə, onunla bağlı idi ki, uzun illər ərzində informasiyanın azaçıq da olsa sizmasından yaxa qurtarmaq mümkün deyildi. Biz güman edirdik ki, düşmən bizim nəzərdə tutduğumuz əməliyyatlar barədə ümumən məlumatlıdır. Döyüş əməliyyatları zonası yetərinçə məhduddur və təbii ki,

əsas əməliyyatların harada keçiriləcəyini hər bir hərbi mütəxəssis müəyyən edə bilər. Buna görə də biz döyük əməliyyatları planına demək olar ki, hər gün düzəlişlər edirdik. Mən Müdafiə Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin, Daxili İşlər Nazirliyinin, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin və Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbərliyi ilə hər gün müşavirələr keçirirdim. Biz həmin müşavirələrdə ötən güne yekun vurur, nöqsanları aşkar edir, növbəti gün üçün əməliyyatları planlaşdırır və təsdiq edirdik. Buna görə də, belə deyək, çox feal gündəlik iş gedirdi və bir sıra hallarda, - hərbi əməliyyatların gedisi indi artıq məlumdur, - bizim fealiyyətimiz, bizim əməliyyatlarımız düşmən üçün çox gözənlənilməz olurdu.

Əməliyyatın adına gəldikdə isə, təbi ki, hərb əməliyyatlarının başlanğıcında bizim əməliyyatın heç bir adı yox idi. Mən Azərbaycan xalqına müraciətlerim zamanı azad edilmiş şəhərlər və kəndlər barədə məlumat vərərkən bir neçə dəfə "dəmir yumruq" ifadəsindən istifadə etmişəm. Mən bu termindən bir neçə dəfə istifadə edir və deyirdim ki, eger düşmən işğal edilmiş bütün ərazilərdən xoşluqla çıxıb getməsə, bizim "dəmir yumruq" onun başını əzəcək. Bu termin Azərbaycan cəmiyyəti tərəfindən qəbul edildi və sonra mən qərara aldım ki, həmin termin, necə deyərlər, formal-

laşdırılsın ve əməliyyatın adı olsun. Lakin bir daha deyirəm, bu, hərbi əməliyyatların gedisində olub.

- Müharibə həmişə bütün dövlət sisteminin, dövlət idarəciliyinin, xalqın iradəsinin möhkəmliyi üçün sınaqdır. Sərr deyil ki, ərazisinin bir hissəsi uzun onilliklər boyu işğal altında olduğu şəraitdə Azərbaycan bu müharibəyə hazırlaşırı. Siz Azərbaycanda həyata keçirilmiş, yekunda qələbə qazanmağa kömək etmiş həmin hərbi potensiala malik olmağa imkan vermiş siyasi, iqtisadi və digər dəyişikliklərin gedisini xarakterizə edə bilarsınızım?

- Beli, siz tamamile haqlısınız. Təbii ki, biz qısa müddətdə, hətta əməliyyatların gedişində resurslarımızın - həm insan resurslarının, həm de texniki ehtiyatların səfərbər edilməsi üçün çox fəal iş aparmalı idik. Deməliyəm ki, həmin 44 gün ərzində biz daha bir ordu korpusu formalaşdırıq. Qısa müddətə - cəmi iki gün ərzində həmin korpusun şəxsi heyəti səfərbər edildi. Onlar, həmcinin bütün

zəruri silahlar və texniki vasitələrlə təmin edildi. Bizim səfərbər etdiyimiz texniki imkanlar əks-hücum fəaliyyətini daha səmərəli şəkildə həyata keçirməyi misəz kömək etdi. Təmas zonasının yaxınlığında yaşayan əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə böyük iş aparıldı. Həmin rayonlarda yaşayan yüz minlərlə əhalimiz hər gün erməni artilleriyasının atəsi altında olurdu. Buna görə də əhalı qismən təxliyə edilmişdi. Hərçənd, deməliyim ki, həmin kəndlərin və şəhərlərin sakinlərinin əsas hissəsi evlərində qalır və deyirdilər ki, onlar öz yurdlarından hec yere qetməyəcəklər.

Lakin təbii ki, biz uzun müddət öz potensialımızın möhkəmləndirilməsi, ilk növbədə, iqtisadi müstəqiliyin təmin edilməsi üzərində işləyirdik. Ona görə ki, bunsuz biz hansısa maliyyə qoyuluşlarından, yaxud kredit resurslarından asılı olardıq və təbii ki, silahlı qüvvələri modernlaşdırmayı özümüzə rəva görə bilməzdik. Buna görə də praktiki olaraq mənim Prezident vəzifəsində olduğum birinci gündən etibarən iqtisadi müstəqiliyin təmin edilməsi üzrə iş başlanıb. Hesab edirəm ki, təxminən altıyeddi il ərzində biz buna nail olduq. 2010-cu ildə Azərbaycan artıq tam müstəqil iqtisadi siyaset yürütməyə, islahatlar həyata keçirməyə və infrastruktura böyük investisiyalar yatırımağa qabil idi.

Əlbətə, müasir nümunəli hərbi texnika alınması baxımından silahlı qüvvələrin modernləşdirilməsi böyük sürətlə gedidi. Bu məlumatlar həmişə açıq mətbuatda dərc edilirdi və bizim kimdən, nə qədər və nə alındığımızı hamı bildirdi. Əlbətə, silahlı qüvvələrin döyüş qabiliyyətinin artırılması üzrə gündəlik böyük iş aparılırdı. Yaxşı məlumdur ki, döyüş qabiliyyətlə silahlı qüvvələri olmayan ölkə necə texniki vasitələrə malik olsa belə, onun döyüşdə, xüsusən müharibədə, özü də belə əlverişsiz coğrafi şəraitdə qalib gəlməsi mümkün olmazdı. Əslində, bu tədbirlər kompleksi onunla nəticələndi ki, biz çox güclü hərbi tərkib hissə yaratdıq və İkinci Qarabağ müharibəsi bunu göstərdi. Biz, həmçinin 2016-ci ilin aprelində döyüş əməliyyatlarının gedişində öz imkanlarımızı çox məhdud şəkildə nümayiş etdirdik. O vaxt işğal altındaki ərazilərin bir hissəsi azad edildi və biz erməni tərəfin işğala son qoyması barədə mühüm qərar qəbul etməsinə imkan verdik. Təessüf ki, o vaxt biz dayananda erməni tərəf bizim bu hərəkətimizi düz-

gün başa düşmədi və bu onlara baha başa gəldi. Biz, həmcinin 2018-ci ilin mayında Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Ermənistanın sərhədində, necə deyirlər, qan tökülmədən əməliyyat aparmaq imkanlarını nümayiş etdirdik. Buna görə biz öz potensialımızı, nəyə qabil olduğumuzu biliirdik və təbii ki, ermənilərdən fərqli olaraq, düşmənin imkanlarını sayiq qiymətləndirir və Ermənistən işğal edilmiş əraziləri könüllü şəkildə tərk etməyə məcbur etmək üçün təsis vasitələrindən istifadə etməyə çalışırdıq. Mənim Ermənistana qarşı sanksiyalar tətbiq edilmesi barədə beynəlxalq qurumlara bütün çağırışlarımın məqsədi bu olub. Çünkü əger belə olsayıdı, Ermənistən işğal etdiyi əraziləri tərk etməyə məcbur olar və müharibə baş verməzdi. Lakin təessüf ki, belə olmadı. Son dövrde Ermənistən rəhbərliyi açıq təxribatlara el atdı. Ermənistən rəhbərliyinin "Qarabağ Ermənistəndir və nöqtə" bəyanları, əslində, danışıqlar prosesində çıxməq demək idi. Ermənistən müdafiə nazirinin Amerikada Ermənistənin yeni ərazilər uğrunda yeni müharibəye hazırlaşması barədə bəyanı isə açıq-aşkar hədə və elementar sağlam düşüncə normallarına və beynəlxalq hüquqa hörmətsizlik nümayishi idi. Buna görə hər şey bu istiqamətdə gedirdi. Hərbi əməliyyatların başlanmasından əvvəlki hadisələrin xronologiyasına nezər salsaq, iyul ayında dövlət sərhədində təxribat törədildi, bizim dinc sahinkər və hərbi qulluqçular həlak oldular, avqust ayında ermənilər tərəfindən göndərilmiş təxribat qrupu Goranboy rayonunda zərərsizləşdirildi, sentyabr ayında nələrin olması isə artıq hamiya məlumudur.

- Mührübə dövründə liderlər, ali baş komandanlar həmişə diqqət mərkəzində olurlar. Sizin ne dərəcədə sakit, təmkinli və eyni zamanda, inamlı olmağınızı hamı görürdü. Sizin, mən belə deyərdim, qətiyyətiniz, inamınız və təmkinliyiniz nəyə əsaslanırdı? Bu mührübənin tarixən ədalətli olmasını başa düşməyinizə? Sizin Ali Baş Komandan kimi regionda ən yaxşı ordulardan birinə malik olmağınızı başa düşməyinizə? Qarşı tərəfin, yəni, erməni tərəfin "əl-qol atması" fonunda Sizin bu cür müstəsna dərəcədə ləyaqətli, sakit, inamlı davranışlarınızın əsası bu idimi?

- Bu suala dərhal cavab vermək menim üçün çətindir. Düşünürəm ki, burada yəqin, hansısa xarakteroloji xüsusiyyətlər rol oynayır. Prinsip etibarilə mən təmkinli, sakit insanam. Müsahibələrimdə dəfələrlə demisəm ki, hər bir dövlət xadimi, xüsusən dövlətdə birinci şəxs mövqeyini tutan insan emosiyalarını özünün gündəlik vəzifələrindən kənardə saxlamalıdır. Hər bir insannın emosiyaları var ve təbii ki, biz onları göstəririk. Lakin görünür, uzun illər ərzində mən özümdə bu emosiyaları üstələməyə imkan verən müəyyən keyfiyyətlər yaratmışam.

Hərbi əməliyyatlar aparılan dövrədə biz bir dəfə də provokasiyalara uymadıq. Hətta ermənilər şəhərlərimizi bombalayanda, uşaqlarımızı ve qadınlarımızı öldürəndə də biz Ermənistana ey ni şəkildə cavab vermədik, biz

onların şehirlərini bombalamadıq. Hərcənd, bizi coşdurulan emosiyaları başa düşmək olardı. Biz hərbi cinayətlər töretmemişik. Hərbi əməliyyatın ele ilk günündə mən hərbi qulluqçulara çox sərt göstərişlər vermişdim ki, hərbi cinayətlər töretməyi özünə rəva görənlər ciddi cəzalandırılacaqlar. Düşünürem ki, sizin söylediyinizi səciyyələndirən mənim dediyim bu amillər və bir də, əlbətə, özümün haqlı olmağımı inamımdır. Bundan əlavə, bilirsiniz ki, hərbi komandanlıq Prezidentin sakit, temkinli, özünə inamlı, qələbəyə inamlı olduğunu görəndə, - bu da cəmiyyət üçün və hərbi komandanlıq üçün çox vacibdir, - bu, onları ruhlandıır və onlar da bunu öz tabeliyində olanlara çatdırırlar, bu, sanki hərbi komandanlıqlandan başlamış sırvilərə qədər bütün piramidəni əhatə edən elektrik yükü olur. Eyni əhval-ruhiyyə cəmiyyətə de keçir. Üstəlik, hərbi əməliyyatların ele ilk günlərində biz uzun müddət gözlədiyimiz qələbə sevincini daddiq. Artıq dediyim kimi, ele ilk gün yaşayış məntəqələri azad edildi. Cəmiyyət praktiki olaraq hər gün mənim "Twitter" səhifəmdə yeni məlumatlar, yaxud xalqa müraciətlərimi gözleymirdi. Bir neçə gün bunlar olmayıanda fikirləşirdilər ki, görəsən, nə olub? Artıq hamı adət etmişdi ki, biz irəliyə gedirik. Hərcənd, əlbətə, çoxları başa düşürdü ki, mühərribe - gedisi qabaqcadan bilinməyən məsələdir. Ərazinin relyefi, möhkəmləndirilmiş rayonlar, çoxsaylı müdafiə xətləri nəzərə alınmaqla bizim etdiyimiz kimi sürelətə irəliləmək çox çətin idi. Üstəlik, biz bütün əməliyyatları ele planlaşdırırdıq ki, onları minimal itki ilə həyata keçirək. Ona görə, bu da təəcüb doğurur ki, eks-hükum əməliyyatları aparan ölkə daim özlərinin dediyi kimi taktiki geri çəkilməkdə olan ölkə ilə müqayisədə qat-qat az itkiyə məruz qalır. Düşünürem ki, bu amillərin belə palitrası mənə də, orduya da, xalqa da inam verirdi.

- Hər bir müharibənin müəyyən xronologiyası var. Siz sentyabrın 27-dən başla- yaraq qələbə ilə - Azərbaycan üçün xüsusi mənə kəsb edən, strateji əhəmiyyətli və müs- təsna dərəcədə rəmzi mənə daşıyan Şuşa şəhərinin götürürlülməsi ilə başa çatmış əmə- liyyatın əsas mərhələlərini, əsas gedisiనi necə səciyyə- ləndirərdiniz?

- Fikrimcə, mühüm mərhələlərdən biri, elbəttə, düşmənin təqribən 30 il ərzində möhkəm-ləndirdiyi birinci müdafiə xəttinin yarıldığı ilk gündür. İndi artıq işğaldan azad edilmiş ərazilərə gedənler bu xəndekləri görür, tank əleyhine maneələrin, tikanlı məftillərin və minalanmış sahələrin bir hissəsi hələ qalır, bütün əraziyə yüz minlərlə mina basdırılıb və onlar hələ oradadır. Ona görə bu da vacib idi, çünki əgər biz elə ilk gündə düşmənin müdafiə xəttini yara bilməsəydik, işimiz daha çətin olardı. Bu, həm hərbi əməliyyatların aparılması, həm də silahlı qüvvələrin ruh yüksəkliyi baxımindan çox mühüm rol oynadı. Fikrimcə, ikinci Qarabağ mühabibəsi uğurla nəticələnmiş amillər baxımından coxları üçün olduqca elamətdardır.

(Ardı 4-cü səhifədə)

Prezident İlham Əliyevin Rusyanın nüfuzlu "Nasionalnaya oborona" jurnalına müsahibəsi

(Əvvəli 3-cü səhifədə)

Mən Hadrut əməliyyatının əhəmiyyətini də qeyd edərdim. Çünkü bizi orada gözləmirdilər, erməni tərəfi bizim bu yolla gedəcəyimizi güman etmirdi və bu, onlar üçün gözlənilməz olur. Biz Hadrutu götürəndən bir neçə gün sonra da erməni tərəfi deyirdi ki, Hadrut onların nəzarətiindədir. Hərçənd, Hadrutda artıq bütün yüksəkliklərdə bizimkilər qərəlaşmışdı ve şəhərin alınıb-alınmamasını başa düşmək Ermənistan rəhbərliyi üçün bir qədər diletantlıq idi. Biz Hadrut ətrafindakı bütün əsas yüksəklikləri götürəndən sonra əslində, bu şəhərin taleyi həll edilmişdi. Bizim oraya yene də minimum itki ilə fiziki olaraq daxil olmamış, sadəcə, vaxt tələb edirdi. Yalnız bizim hərbi qulluqcu Hadrut administrasiyasının binası üzərinə Azərbaycan bayrağını sancaraq Hadrutun götürülməsi barədə mənə raport verendə Ermənistan tərəfinin daha yalanlar uydurmaması üçün əsası qaldı.

Hadrutdan qabaq - oktyabrın əvvəlində Cəbrayıllı şəhəri azad edildi. Bu, rəmzi baxımdan da vacib idi, çünkü bu ilk şəhər idi. Bundan əvvəl biz kəndləri və qəsəbələri azad etmişdik. Oktyabrın 17-də Füzuli şəhərinin azad edilməsi də əlbəttə, mühüm mərhələ idi. Çünkü bu, Qarabağ regionunda əhalisinin sayına görə Ağdamdan sonra ikinci böyük şəhərdir. Mən Soltanlı və Əmirvarlı yaşayış məntəqələrinin alınmasını da qeyd etmek istədim. Nə üçün? Ona görə ki, orada çox güclü möhkəmləndirilmiş rayon vardi. Biz düşmənin müqavimetini qırmaq üçün bur neçə gün çox feal hərbi əməliyyatlar aparmalı oldıq. Düşmən bəzi istiqamətlərdə silahını ataraq qaçırdı, - ermənilər özləri etiraf edirdilər ki, onlarda 10 min fərari var. Amma bəzi yaşayış məntəqələrində onlar sona qədər dayandırlı. Biz bunu qeyd etməliyik. Fikrimcə, heç kəs şübhə etməlidir ki, bəzi əməliyyatlarda erməni tərəfi dözməlilik göstərdi və heç bir halda düşməni lazımlıca qiymətləndirməmək, onun ləyaqətini alçaltmaq və ya azaltmaq olmaz. Buna görə də Zəngilanın gəden yolda yerləşən Soltanlının və Əmirvarlının azad edilməsi hadisələrin sonrakı gedisi baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb edirdi. Zəngilan şəhərinin alınmasına gəldikdə isə, onlar, əslində, oradan qaçırdılar, çünkü müqavimət göstərməyə gücləri çatmadı, üstəlik, hələ hərbi əməliyyatların ilk dövründə onlar səhvə yol vermişdi, onların eks-hücumu keçmək cəhd hərbi baxımdan tamamilə axmaqlıq idi. Onlar müdafiə xətti ni möhkəmlətmək əvəzinə qüvvələrini eks-hücumu yönəldilər və tamamilə məhv edildilər.

Əlbəttə, sonrakı əməliyyati - Qubadlinin azad edilməsini və Laçın rayonunun cənubuna çıxmamızı da qeyd etmək istədim. Laçın rayonunun Gülebird və digər kəndlərinin azad edilməsi Laçın dehлизine nəzarət etməyimizə imkan verdi. Əslində, dehлиз artıq bizim nəzarətimiz altında idi. Əlbəttə, bizim qələbəmizin zirvəsi Şuşa

əməliyyatıdır. İndi Zəfər yolu ilə Şuşaya gedən hər kəs bizim oraya haradan getdiyimizi görə bilər. Bu, sadəcə, inanılmaz fiziki və mənəvi qüvvələrin səfərber edilməsi idi. Yolsuzluq şəraitində, yüksəl silahlarla günlərə yorulmadan bu qədər məsəfa qət etmək və sonra Şuşanı azad etmək misli görünməmiş igidlik, qəhrəmanlıqdır. Əlbəttə, Şuşanın alınması düşmənin belini qırdı və bundan sonra düşmən praktiki olaraq təslim oldu.

- Müsəir dövrədə hər bir məharibə hibrid xarakter dasışıdır və bu məharibənin informasiya tərkib hissəsi hərbi tərkib hissədən heç də az əhəmiyyət kəsb etmir. Biz erməni təbliğat maşınının necə işlədiyini, Azərbaycanın necə cavab verdiyini görürdük. "Rossiya" telekanalının "60 dəqiqə" programının efirə çıxıldığı gün rusiyalı televiziya tamaşaçılarının çoxunun yadindadır. Axşam vaxtı, əmənasibat saatlarda on milyonlarla rusiyalı həmin verilişə baxırdı. Orada Siz də çıxış etdiniz, cənab Paşinyan da. Mən, necə deyərlər, cənab Paşinyanın bostanına daş atmaq istəmirəm, lakin Sizin çıxışınız siyasi zəfər, informasiya savaşında zəfər idi, - bunu çoxları gördü. Siz öz mövqeyinizi son dərəcə sərrast, sakit, polad məntiqlə şərh etdiniz. Opponentinizin, yumşaq desək, inandırıcı təsir bağışlamaması da göz qabağında idi. Bax, bu informasiya tərkib hissəsi insanların zəkaları uğrunda, beynəlxalq birliyin münasibəti uğrunda mübarizə idi. Şübhəsiz, burada həm Azərbaycan, həm də, cənab Prezident, şəxşən Siz müsəir diplomatiya nümunələri, bəlkə də müsəir diplomatiya tərixinə düşəcək nümunələr göstərdiniz. Siz bu informasiya cəbhəsində müqavimət göstərməyə, irəli getməyə necə nail oldunuz?

- Deyərdim ki, bu da bir növbədənən oldu. Çünkü döyüş əməliyyatlarının ilk günlərində dünya mediasında - həm Rusiya, həm Qərb mediasında, həm də qonşu ölkələrdə bu münaqışaya maraqlı yüksək idi. Mən bütün müraciətlərə cavab verməye razılışdırıdım, çünkü veziyət barədə həqiqəti - nələr baş verdiyini, münaqışının sebəblərinin nədən ibarət olduğunu, kimin işgalçi və kimin işgal qurbanı olduğu barədə həqiqəti mümkin qədər çox ölkənin ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmağı vacib hesab edirdim. Ona görə ki, bir sira ölkələrdə yetərincə effektiv olan erməni təbliğatı və erməni diaspor təşkilatları onilliklər ərzində bu münaqışə barədə yalan təsvər yaradırdılar. Hətta hərbi əməliyyatların başlanğıcına və bəzi ölkələr tərefində qəbul edilmiş qərarlarə nəzər salsaq, onlar, sadəcə, heç bir məntiqə uyğun gelmir. Azərbaycan işgala məruz qalandı ABŞ Konqresi Azadlığa Dəstək Aktına bədnəm 907 nömrəli düzəliş qəbul etdi. Bu düzəliş Azərbaycanı ABŞ-in birbaşa hərbi yardımından məhrum etdi, özü də təkcə hərbi yardımından yox. Zərərcəkmış ölkə olan biz, əslində, ayrı-seçkiliyə məruz qaldıq. Yeri gəlmışkən, bu düzeli-

şin qəbul edilməsində ABŞ-in sonrakı rəhbərləri, administreliyada çox yüksək vəzifələr tutmuş və indi də tutan rəhbərlər cox böyük rol oynayıblar. Bu düzəliş beşə əsaslandırdılar ki, guya Azərbaycan Ermənistani mühasirəyə alıb. Təsvür edin, Zəngilan, Qubadlı, Laçın, Kelbəcər rayonları işğal edilib və bunu Ermənistannın mühasirəyə alınması adlandırlılar. Bunu ona görə deyirəm ki, erməni diaspor təşkilatları və erməni lobisini nəzərtində olan kütüivi informasiya vasitələri münaqışının mahiyətini təhrif edirdilər. Yəni, Ermənistən etnik təmizləmələr aparmış, Xocalıda soyqırımı törətmış, bütün tarixi və mədəni binaları dağıtmış təcavüzkar, işğalçı olması - bütün bunlar gizlədirildi. Azərbaycan isə, hansısa bir monstr, totalitar, avtoritar ölkə kimi təqdim edilir. İstər "Washington Post", istər "New York Post", istər "Figarо", istər də ABŞ-in, Fransanın, Almaniyanın və bir sıra digər ölkələrin başqa kütüivi informasiya vasitələri ölkəmizi "Əliyevin diktator rejimi" adlandırdılar. Beləliklə, erməni diasporunun hakimiyyəti - o isə Ermənistən Respublikasının hakimiyyətindən qat-qat gücləndi, - elə fon yaradır və şayiə yayırı ki, belə diktator ölkədə erməni əhali özünü təhlükəsiz hiss edə bilməz və bu səbədən Dağlıq Qarabağ müstəqil statusa malik olmalıdır, hələki Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir və burada hamı sülh və həmərəlik şəraitində yaşayır.

Bütün bunlar belə bir fabula ətrafında formalasdırı və bu şəraitdə bizim həqiqəti deməyimiz, əlbəttə, çox çətin idi, çünkü bizim media, resurslarımız ermənilərin müvafiq resursları ile müqayisə edilə bilməzdidi. Münaqışə medianın diqqəti ni cəlb etdi və mən nələr baş verməsi barədə həqiqəti çatdırmaq üçün bu imkandan istifadə etdim. Mənim dediklərim hamisini sənədlərlə təsdiq etmək olar. Mən tarixi həqiqətə və ya döyüş meydənında hər gün baş verənlərə uyğun olmayan birçə kelme də deməmisi. Erməni tərəfi məharibə dövründə nələr baş vermiş və dəha əvvəl nələr olması barədə öz xalqına yalan deyir, dünən yə birliyini aldadırı. Buna görə də əlbəttə, düşünürəm ki, ilk növbədə, onların tezisləri inanırıncı deyildi, eslində, onlar özlərini hörmətlənən saldırlar və biz baş verənlər barədə həqiqəti çatdırmağı bildik. Yeri gəlmışkən, "Rossiya" telekanalına təşəkkür edirəm ki, bu efiri təşkil etdi, bizim öz mövqeyimizi birbaşa efirdə ifade etməyimizə imkan yaratırdı. İstər döyüş meydənində, istər də informasiya məkanında belə dürüst mübarizə gedəndə, əlbəttə, erməni tərefin şansı ola bilməzdi.

- 44 günlük məharibə bu gün dünyanın aparıcı ölkərinin baş qərargahlarında öyrənilir. Dünya səviyyəli hərbi ekspertlərin çoxu onu, ilk növbədə, dronlar məharibəsi adlandırırlar. Əlbəttə, ikinci Qarabağ məharibəsinin, necə deyərlər, vizit vərəqi olan bu amil Azərbaycanın pilotsuz uçuş aparatlarının bütün sınıflarından nə dərə-

cədə genişmiqyaslı və səmərəli istifadə etdiyini göstərir. Bu, XXI əsrin mühəribəsi idi, eyni zamanda, çox böyük sayıda uçuş aparatları kəşfiyat, aşkar olunmuş hədəfərin məhv edilməsi funksiyalarını yerinə yetirirdi. Siz Ali Baş Komandan kimə bu qurğuların döyüşdə tətbiqinin fenomenal uğurlu təcrübəsi barədə danışa bilərsinizmi? Ona görə ki, bu münaqışəyə qədər istər Amerika Birləşmiş Ştatlarının, istərsə də hətta İsrailin bu cür yüksək texnoloji, uğurlu, səmərəli məharibə təcrübəsi yox idi. Siz buna necə, nəyin söyleşində nail oldunuz?

- Siz tamamilə haqlısınız. İkinci Qarabağ məharibəsinə qədər pilotsuz uçuş aparatlarından bu miqyasda, bu cür səmərəli şəkildə istifadə edilməyib. Biz pilotsuz uçuş aparatları almağa yetərincə çoxdan, hafizəm məni aldatmırısa 10 ilən çox bundan əvvəl başlamışdı. Bunlar İsrail istehsalı olan qırığın vasitələri idi. Biz onları mənimsədik və 2016-ci ilin aprelində qısamüddətli döyüş əməliyyatları zamanı tətbiq etdik. Bu, erməni tərəfi üçün gözənlənməz oldu. Lakin dediyim məsələyə qayıdarqə oləvə edirəm ki, biz həmin münaqışının gərginləşdirəndik, çünkü bizim genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlar aparmaq niyyətimiz yox idi. Buna görə bu əməliyyat tez başa çatdı. Sonradan biz başqa aparatlar da almağa başladıq, yəni 2016-ci ilin aprelində biz "Naqor" PUA-larından istifadə edirdik. Sonra biz İsrailde istehsal edilmiş digər pilotsuz vasitələr, konkret desək, "Sky Striker" almağa başladıq. İndi bu heç kəs üçün sırr deyil, ona görə ki, bunu gizlətməyən mənası yoxdur. Siz dediyiniz kimi, həm keşfiyat, həm də döyüş təyinatlı "Orbiter" PUA-ları da alındıq. O vaxt Türkiyənin hərbəsənəyə kompleksi hələ PUA-lar istehsalına başlamamışdı. Onlar bu istehsalaya başlayan kimi mənim fikrimcə, biz "Bayraktar TB2"lərin ilk xarici alıcısı olduq. Bu PUA-lar da həm keşfiyat, həm də dəqiq zərbələr vurulması baxımından çox səmərəli olduğunu göstərdi. Lakin əlbəttə, belə demək olarsa, pilotsuz uçuş aparatları arasında vəzifələrinin bu cür əlaqələndirilməsi və bölgüsü aparlimalıdı.

"Bayraktar"lara gəldikdə, döyüş əməliyyatları zamanı onlardan bir neçəsi daim havada olurdu. Əlbəttə, bəzən havada şəraitə buna engel təredirdi, lakin əksər günlərdə havada aydın olduğu üçün onlar, ola bilsin kiçik fasılərlə, praktiki olaraq hər gün işləyirdi. İsrail və Türkiyə istehsalı olan PUA-ları əlaqələndirmək və uyğunlaşdırmaq, əlbəttə, böyük ustalıq tələb edirdi. Onların hədəflərinin siyahısı da fərqli idi, çünkü keşfiyat xarakterli döyüş sursatının məhvədici qüvvəsi "Roketsan" raketinin qüvvəsindən yüksəkdir. Buna görə də strateji, iri hədəflər "Naqor" ilə, zirehli texnika və digər hədəflər isə əsasən "Bayraktar TB2"lərlə məhv edilirdi. Lakin bildiyiniz kimi, "Naqor" birdəfəlik istifadə silahıdır, ona görə də bizi "Naqor" ilə zərbə endirəcəyimiz hədəfləri çox diqqətlə seçirdik.

Bundan əlavə, siz də düzgün olaraq qeyd etdiyiniz kimi, "Bayraktar TB2"lər həm də keşfiyat xarakteri daşıyır və buna görə onların təsirini bizim artilleriya atəş sistemləri, aviasiya sistemləri ilə əlaqələndirəmək vacib idi və bu, əlbəttə, çox böyük peşəkarlıq, vərdiş tələb edirdi, çünkü bu çox mürəkkəb məsələdir. Çox mürəkkəb. Deməliyəm ki, döyüş əməliyyatları aparılan dövrədə bu sahədə bizim sehvələrimiz olmayıb. Müəyyən nöqsanlar olub, biz onları bilirik, məhəribənin gedişində onları düzəldirdik. Mən hər bir addimimizi ideallaşdırmaq fikrindən uzağam. Biz öz xalqımıza da, o cümlədən ordunun rəhbərliyinə də həqiqəti deməyə borcluyuq. Mən nöqsanlara görə dəfələrlə məzəmmət etmişəm, lakin həmin nöqsanlar fundamental xarakter daşıymırdı. Pilotsuz uçuş aparatlarının tətbiqi məsələsinə gəldikdə isə, burada bizim sehvələrimiz olmayıb.

- Üstəlik, Siz müsahibənin əvvəlində dediniz ki, eks-hücum əməliyyatının aparılması zamanı Sizin qarşıya qoymadığınız vasitələrdən biri dinc əhali arasında itkiləri minimallaşdırmaq, istisna etmək idi. Yüksek dəqiqiliyi malik pilotsuz uçuş aparatları həqiqətən məhz hərbi hədəflərin, üstəgəl bir neçə nəzarət sisteminin nöqtəvi şəkildə məhv olunmasını təmin edir. Bu baxımdan bu uğurlu təcrübə Sizin əvvəl dediyiniz belə bir tezisi təsdiq edir ki, məhəribəni beynəlxalq hüquq, müvafiq konvensiyalar və əlbəttə, məhz hərbi hədəflərin məhv edilməsi əsasında aparmaq vəzifəsi qarşıya qoyulmuşdu.

- Bəli, siz tamamilə haqlısınız və məhz bu səbəbdən erməni tərefin dinc əhali arasında itkisi çox az, bizim məlumatı görə təqribən 30 nəfər olub. Fikrimcə, onlar da bu məlumatlar barədə mübahisə etmirlər. Onların əksəriyyəti artilleriya toplarının yaxınlığında olmuş, döyüş sursatları daşıyan və özləri həmin toplardan atəş açan məlki şəxslər idi. Siz tamamilə haqlısınız ki, "Bayraktar"lardan istifadə edilməsi döyüş əməliyyatlarının aparılmasında, bizim silahlı qüvvələrin irəliləməsi və yeni mövqelər tutması üçün yolların təmizlənməsində, habelə itkilərin minimallaşdırılmasında bize çox kömək etdi. Məhəribə dövründə biz 366 tankı, böyük miqdarda zirehli texnikanı və artilleriya toplarını məhv etdik və qənimət kimi götürdük. "Bayraktar"lar artıq düşməni dehşətə getirirdi və qənimət kimi götürdüyümüz tankların çoxunu biz döyüşdə götürməmişik. Yəni erməni tanklarının heyəti müəyyən mövqeyə çıxır, sonra həmin tanklardan tullanıb hərə bir tərəfə qaçırdı, çünkü tankın üstüne "Bayraktar"lar düşəyindən qorxurdular. Biz bunu praktiki olaraq hər gün internetdə göstərirdik və təbii ki, bu, düşmənin hərbi qulluqçularını dəhsətə getirirdi. Buna görə, artıq qeyd etdiyim kimi, onlar tanklarını çoxunu, sadəcə atıb getmişdilər.

(Ardı 5-ci səhifədə)

Prezident İlham Əliyevin Rusyanın nüfuzlu “Nasionalnaya oborona” jurnalına müsahibəsi

(Əvvəli 4-cü səhifədə)

- İkinci Qarabağ müharibəsinin bütün dünyada aparıcı hərbi tədqiqat mərkəzlərinin xüsusi diqqətini cəlb etmiş daha bir səhifəsi Azərbaycanın xüsusi təyinatlı qüvvələrinin fəaliyyəti idi. Biz bunu xüsusən Şuşa şəhərinin azad edilməsi əməliyyatında əyani gördük. Məlumdur ki, bu qüvvələr təkcə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin deyil, həm də digər strukturların, xüsusi xidmətlərin xüsusi təyinatlıları idi. Azərbaycanın xüsusi təyinatlı qüvvələrinin məhz bu döyüş əməliyyatlarını necə xarakterizə edərdiniz?

- Bəli, siz tamamilə haqlısınız, Müdafiə Nazirliyinin xüsusi təyinatlı qüvvələri işğal altında olan ərazilərin azad edilməsi üzrə ən mühüm əməliyyatların, ilk növbədə, Şuşa əməliyyatının və bir sıra başqası əməliyyatların keçirilməsində həlli dəri rol oynayıblar. Onlar bir sıra əməliyyatlar zamanı ölümün üzərinə gedərək, peşəkarlıq və fədakarlıq nümayış etdiriblər.

edərək. Lakin bir vaxt buraları təlim zamanı etmək, bir də vaxt mühərribə dövründə. Beleliklə onlar hamısı qəhrəmanlıq göstərib, yüksək ordenlərlə, medallarla təltif edilib və biz onları fəxr edə bilərik.

- İkinci Qarabağ müharibəsinin gedişində Ermənistanda Azərbaycanın şəhərləri dəfərlər, əsasən gecə vaxtı operativ-taktiki raket komplekslərindən istifadə etməklə

Mən xüsusi təyinatlı qüvvələrə həmişə ayrıca diqqət yetirmişəm. Onların fəaliyyəti, təchizatı, gündəlik məşqləri mənim mütemadi nəzarətimdə olub. Mən dəfələrlə onlarla görüşmüşəm və görmüşəm ki, biz həqiqətən çox yüksək döyüş qabiliyyəti, çox mürəkkəb məsələləri həll edə biləcək hərbi vahid yaratmışıq. Döyüş əməliyyatlarının gedişinə qayıtmalı olsaq, deməliyəm ki, bu ərazinin relyefi bizim üçün çox əlverişsiz idi. Biz, əslində, dağlara dırmaşırdıq. Ermeni tərəfi yüksəkliklərdəki bütün əsas mövgələri, bir neçə müdafiə xəttini tutmuşdu və relyef də müdafiə xəttidir, o da istehkamdır. Buna görə biz peşəkarlıq və əzmkarlıq möcüzələri, güc və Vətənə sevgi nümayiş etdirməli olduq. Odur ki, mən onların fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirirəm.

Sizin düzgün olaraq qeyd etdiyiniz kimi, biz müxtəlif strukturların tərkibində bir neçə xüsusi teyinatlı bölmə yaratdıq. Sərhəd qoşunlarının xüsusi teyinatlıları hərbi əməliyyatlarda bir sıra yaşayış məntəqələrinin azad olunmasına çox feal və səmərəli istirak ediblər. Mən Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının xüsusi teyinatlılarını da qeyd etmək istərdim, cünki onlar da hərbi əməliyyatların gedirişin feal qoşulublar. Biz onları hazırlayır və təchiz edirdik, lakin əvvəlcə onların istifadəsini nezərdə tutmamışdım. Sərhəd Xidmətini də, Daxili Qoşunları da döyüş texnikası ilə təchiz etmişdik, ola bilsin ki, bu, onların birbaşa fəaliyyət növü üçün o qəder də səciyyəvi deyildi. Demək istəyirəm, mən bu cür bacarıqlı mobil hərbi qruplar yaradırdım ki, onlar özlərinin birbaşa vəzifələrindən eləvə, erazilərin azad edilməsi üzrə funksiyaları da yerinə vətire bilsinlər.

Herbi əməliyyatların müəy-
yen mərhələsində biz Naxçıvan
Əlahiddə Ümumqoşun Ordusun-
nun xüsusi təyinatlarını da celb
etdik. Onlar Naxçıvandan ezam
olunmuşdu və döyük əməliyyat-
larında xüsusi təyinatlı qüvvələr-
in digər nümayəndələri ilə bera-
ber iştirak edirdilər. Deniz piyadaları
da, Dövlət Təhlükəsizliyi
Xidmətinin və Xarici Kəşfiyyat
Xidmətinin xüsusi əməliyyat-

nədər mənz Gəncə şəhərinin
əsas prospektində mülki əhalini
mehv etmək idi. Onların siyase-
tinin və deyərdim ki, mənliyini
göstəricisi budur.

Lakin Tərtər şəhəri, əlbette
daha çox zərər çəkib. Çünkü
cəbhə xəttinin bilavasitə yaxınlığında
yerləşirdi, hər gün artilleriya
ya atəşinə tutulurdu. Bu kiçik şəhər
hərəkət 16 mindən çox mərmi idib.
Beləliklə, onlar döyük meydanın
danında məğlubiyətin açığını

çixmağa və ya bizdən qıdas al-
mağa çalışırdılar. Bu, birincisi.
İkincisi, onlar düşünürdülər ki,
bizi dayandıracaqlar. Onlar fikir-
ləşirdilər ki, zərər çekmiş insan-
lar öz ölkəsinin həkimiyətindən
hərbi əməliyyatların dayandırıl-
masını tələb edəcəklər, onların
niyyəti belə idi. Lakin onlar yan-
lırdı. Onlar ordunun döyüş qabi-
liyyəti və Azərbaycan xalqının
mənəvi ruhu baxımdan bizi la-
zımınca qiymətləndirmirdilər.
Yaxınlarını itmiş, özləri uçqun-
ların altından güclə çıxmış in-
sanlar deyirdilər ki, yalnız ireli
gedin. Mən çoxlu sayda müraciət-
lər, məktublar alırdım, yazır-
dılardı ki, biz olməyə hazırlıq, lakin
öz torpaqlarımızı qaytarmalıyıq.
Ermənilərin bu niyyəti də baş-
tutmadı...

Deməliyəm ki, bəzi Qərb dairələri də bu niyyətdə idi, cünki bəzi müsahibələrim zamanı və ya müsahibədən sonrakı söhbətlərdə bəzi qərbli müxbirlər mənə təəccübə deyirdilər ki, biz ermənilərin atəşlərindən həlak olmuş insanların dəfnində iştirak etmişik və orada heç bir narazılıq görməmişik, əksinə, hamı Sizin haqqınızdə danışır, hamı Sizə təşəkkür edir, hamı isteyir ki, Siz bu işi sona çatdırısınız. Və zivvət belə idi.

Tribunal məsələsinə gəldikdə isə, bilirsiniz, yaxşı məlumdur ki, herbi cinayətlər üzrə beynəlxalq tribunal kifayət qədər siyasişdirilmiş, ikili standartlara, fərqli yanaşmalara əsaslanan təsisatdır və son illərin hadisələri bunu dəfələrlə sübut edib. Ermenistanın Qərbə mövcud olan bu cür lobbist potensialı, Ermənistandan bir sıra Qərb ölkələri ilə xüsusilə münasibətləri nəzəre alınmaqla, tam səmimi deyirəm, bizim buna nail olacağımıza ümidi etmək çətindir. Hətta buna nail olsaq belə, onun Azərbaycana qara yaxmaq üçün növbəti vasitəyə çevrilməyəcəyinə, ədalətli məh-kəmə olacağına zəmanət yoxdur. Lakin bununla bərabər, el-bette, müharibə dövründə töredilmiş hərbi cinayətlərlə bağlı bütün faktlar sənədlişdirilib və təbii ki, biz hərbi cinayətkarlarının məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün ciddi hüquqi tədbirlər görücəyik.

İşgal İllerinde vurulmuş ziyanın qıymətləndirilməsi üzrə də iş aparılır, bu iş başa çatmaq üzərdir. Biz beynəlxalq hüquq şirkətlərini cəlb etmişik, onlar qıymətləndirmə aparır, gələcəkdə beynəlxalq məhkəmələrdə hüquq iddialar qaldırılmasında bize kömək edəcəklər. Çünkü Ermənistən töretdiyi cinayətlərə - bizim əmlakımızın talan edilməsinə, tarixi abidələrin, vətəndaşların əmlakının məhv edilməsinə, məşələrin qırılmasına, çaylarımızın və göllərimizin çırkləndirilməsinə, işgal altında olan ərazi-lərimizdə faydalı qazıntılardan qanunsuz istifadə edilməsinə görə cavab vermelidir, bütün bunlar hesablanır. Yəni, biz bu işi məqsədyönlü şəkildə aparıraq. Faydalı qazıntıları qanunsuz hasil edən xarici şirkətlər bərəsində hüquqi prosedurlar hazırlanıb. İndi bu proses artıq reallaşma mərhələsindədir. Beləlik-lə, biz təbii ki, cinayətkarlarının məsuliyyətə cəlb olunması üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə edəcəyik.

- Üçtərəfli Bəyanat bu müharibəyə nöqtə qoydu. Çıxılmaz vəziyyətə düşmüş Ermənistən kapitulyasiya etdi. Azərbaycanın zəferinin rəmzi

olan məlum kadrlar hamımlı-zın yadındadır. Bu qərar necə qəbul edildi, nələr kadr arxa-sında qaldı? Bəlkə elə təfsilat var ki, bu "siyasi mətbəx" barədə bu gün danişmaq olar. Çünkü hamı çox yaxşı başa düşürdü, çoxları üçün bu zəfər gözlənilməz oldu. Hamı anlayırdı ki, Ermənistan udu-zur. Birdən-birə cənab Paşin-yan qeyd-sərtisiz kapitulyuya barədə akt imzalayıır, herçənd, Sizdən və Rusiya Prezi-denti Vladimir Vladimiroviç Putindən fərqli olaraq, bunu birbaşa efirdə etməkdən imti-na edir. Bu mexanizm necə idi?

- Bilirisiniz, praktiki olaraq hərb-i əməliyyatların ilk günlərindən etibarən mən jurnalistlərə müsa-hibələrimdə də, öz çıxışlarında, Azərbaycan xalqına müraciətlərimdə də dəfələrlə deyirdim ki, Ermənistanın baş naziri işğal altında olan ərazilərdən cı-xacağı tarixi deyən kimi biz mü-haribəni dayandırmağa hazırıq. Mən bunu hərbi əməliyyatlar dövründə mənə zəng vuran, da-yanmağı teşəbbüs etməyi xahiş edən Qərb liderlerinin coxuna, Qərb ölkələrinin liderlərinə də demişəm. Mən deyirdim: Mən hazırlam, söz verirəm və həmisə sözümüzün üstündə dururam, lakin mənə tarixi deyin. Siz isteyirsiniz müharibə dayansın, mən də isteyirəm, tarix deyin, Ermənistan rəhbərliyi ilə danışın, mənə ərazilərin nə vaxt azad edile-cəyi tarix lazımdır. Bize müharibə lazımlı deyil və mən bunu hərbi əməliyyatlar dövründə dəfələrlə açıq demişəm. Bundan əlavə, hərbi əməliyyatların müx-təlif mərhələlərində biz Rusiya Prezidenti Vladimir Vladimiroviç Putin ilə tebii ki, müntəzəm əla-qə saxlayırdıq. Hərbi əməliyyatlar başlanandan sonra bizim ilk telefon söhbətimiz oktyabrın 7-də, onun doğum günündə olub. Ənənəvi olaraq mən onu doğum günü münasibətə təbrik edirəm. Hərbi əməliyyatlar baş-layan andan artıq on gün keçmişdi və bu, bizim ilk telefon söhbətimiz idi. Biz müharibənin dayandırılması üçün ne etmək lazımlı olması məsələlərini də müzakire etdik. Mənim təkliflərim vardi. Vladimir Vladimiroviç öz müsahibələrinin birində bu təklifləri qismən işıqlandırıb, buna görə də çox təfərrüata var-maq istəmirəm. Lakin artıq me-lumdur ki, Rusiya tərəfi də bu təklifləri dəstəklədi, amma erməni tərafi imtina etdi və mənim fikrimcə, faciəvi, məşum səhvə yol verdi. Ona görə ki, eğer o vaxt onlar mənim təklif etdiyim, Rusiya tərəfindən dəstəklənmış planı qəbul etseydilər, məglubiyyət onlar üçün bu dərəcədən alçaldıcı olmazdı, həm bizim tə-rəfdən, həm də ermənilər tərəf-dən minlərlə hərbi qulluqçu sağ-qalardı. Yəni, bu insanların ölü-mündə məhz hərbi əməliyyatları dövründə azı iki dəfə bu tarixi şansı əldən vermiş Ermənistan rəhbərliyi təqsirkardır. Onlar gü-man edirdilər ki, qərbli dostları onlara kömək edəcəklər. Onları Rusiyadan açıq-əşkar narazi-liqlarını bildirildilər ki, nə üçün Rusiya onların tərəfindən dö-yüşmür. Hərçənd, Rusyanın mövqeyi beynəlxalq hüquqa tam müvafiq idi, cünki hərbi əməliyyatlar Kollektiv Təhlükə-sizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) məsuliyyətində olan zo-nada devil. Azərbaycan ərazi-

sində aparılırdı, ermənilər özləri
bunu çox gözəl bilməli idilər.
Bundan əlavə, Paşinyanın və
onun əlaltılarının baş katibini
həbs etdirməklə bacardıqları
qədər hörmətdən saldıqları hə-
min KTMT-yə narazılıq bildirmə-
si bir qədər təeccüb doğurur.
Ümumiyyətə, bu, hiddetləndirici
faktdır, mənim fikrimcə dünya
praktikasında belə hadisə olma-
yib, - ermənilər KTMT-nin indiki
baş katibinin təyin olunmasına
bir il ərzində imkan vermeyib,
əslində, özlərini meydanoxuyu-
cù tərzdə aparıb və bu davranışın
Ermənistən dünyaya xəritəsində
yerine, rölyənə və əhəmiyyətinə
əsla uyğun qəlmir.

Buna görə dediyim mövzuya bir daha qayıdırıram, mən dəfələrlə bu cür bəyanatlar etmişəm və bu mövqəe Vladimir Vladimiroviç Putine məlum idi. Biz Şuşa şəhərini azad edəndən sonra Vladimir Vladimiroviç mənə zəng vurdur və dedi ki, erməni tərəfi yerinə yetirməli olduğunu yerinə yetirməyə hazırlıdır. O soruştı: "Siz öz mövqeyiniz üzərində dayanırsınız?" Mən dedim: "Bəli, mən öz mövqeyimi deyişmirəm. Əgər onlar işğal altında qalan ərazilərdən öz qoşunlarını çıxaraçaqları tarixləri bize desələr, biz dayanırıq". Bu, noyabrın 8-də axşam olmuşdu. Noyabrin 9-da isə biz bir daha zəngləşmək barədə razılığa geldik, çünkü Vladimir Vladimiroviç çox feal rol oynayırırdı, o, bir növ mənim ismarişlərimi Paşinyana, onun ismarişlərini mənə çatdırırdı. Bu, noyabrin 9-da səhər tezdən gecədən xeyli keçənə qədər davam etdi. Əlbəttə, razılışdırılmalı məsələlər həddindən çox idi. Bütün bunlar belə avral rejimində cərəyan edirdi. Təsəvvür edin, düşməncilik edən iki ölkə arasında sənəndən mətni bir gün ərzində razılışdırılmalı və təbii ki, həmin mətndə reallıqlar nəzərə alınmalıdır. Bu reallıqlar nəzərə alındı. Nəzərə alındı ki, Azərbaycan qalib ölkə, Ermənistən isə kapitulyasiya etmiş ölkədir. Həmin bu razılışdırma gecədən xeyli keçənə qədər davam etdi. Baki vaxtı ilə artıq noyabrin 10-u idi, buna görə biz həmin sənədi 10 noyabr tarixli Bəyənat adlandırrıq, Moskva vaxtı ilə ayın 9-u idi. Nəhayət, mətn razılışdırıldı, təbii ki, onun imzalanması nəzərdə tutulurdu, lakin Vladimir Vladimiroviç məndən xahiş etdi ki, Paşinyanın da həmin sənədi bizim yanımızda imzalamasını israr etməyim. Rusiya Prezidenti çox nəzakətli, çox həssas insandır, hamiya çox hörmətlə yanaşır və mən dedim ki, israr etməyəcəyəm, qarşı tərəfin alçaldılması ilə bağlı hər hansı əlavə elementlər mənə lazımdır, çünkü bu, insanın yox, ölkənin alçaldılmasıdır, bunu isə biz özümüzə rəva görə bilmərik. Buna görə mən razılışdım ki, biz həmin sənədi ikiliğdə imzalayacaqıq, lakin təbii ki, Paşinyanın da bunu haradasa imzalayacağına zəmanət olsun. Onun həmin sənədi harada imzalamasıindiye qədər məlum deyil. Mən dəfələrlə bu barədə açıq soruştum, cavab almamışam, ola bil sin bir il keçəndən sonra biz bunu da bileyəcik, sadəcə, tarix üçün. Həmin gün barədə hələlik təqribən bu qədər deyə bilərəm.

Prezident İlham Əliyevin Rusyanın nüfuzlu “Nasionalnaya oborona” jurnalına müsahibəsi

(Əvvəli 5-ci səhifədə)

- Hamının yadindadır ki, bu Qələbə qazanılandan sonra, - bu kadrlar hamının yadindadır, - Siz və birinci xanım atanız Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdiniz. Onu Rusiyanın, o cümlədən həm Sovet İttifaqının görkəmli dövlət xadimi kimi, həm də Azərbaycanı faktiki olaraq dünyanın siyasi xəritəsindən silinməkdən xilas etmiş insan kimi xatırlayırlar. Əslində, o, həkimiyətə gələndən sonra Azərbaycan irəliyə doğru hərəkət etmək üçün güclü pozitiv dinamikə alırdı. Bu kadrlar yadımızdadır - Siz, birinci xanım, Sizin gözləriniz, Sizin çöhrəniz. Həmin anda Siz nə haqda düşünürdünüz, nəyi xatırlayırdınız, hansı hissələri keçirirdiniz?

- Bular çox qarışq hissələr idi, cüntki necə deyərlər, bunu dərək etmək üçün kifayət qədər vaxt keçməmişdi. Əslində, artıq noyabrın 7-də biz əmin idik ki, Şuşa azad ediləcək. Hələ bəzi yerlərdə hərbi əməliyyatlar gedirdi, lakin artıq noyabrın 8-ne keçən gecə biz elan etdik ki, Şuşa azad olunub və sehər mən bu müraciəti etdim. Cüntki hər şey hələ çox təzə idi və hissələr qamması aşılı-daşındı. Əlbəttə, Şəhidlər xiyabanını, atamın məzarını ziyarət edəndə, ilk növbədə, qürur duyurdum, - mən ona əsgəri salam verdim və tarixi missiyam yerinə yetirməyim, onun vəsiyyətinə əməl etməyim barede məruzə etdim, qürur hissi keçirirdim, həm də təessüflənirdim ki, atam bunu görmədi. Lakin məndə bir daxili əminlik vardı ki, yəqin onun ruhu bizimlədir və qəlbən sevinir.

Lakin o vaxt hələ tam qəlebə yox idi. Mən fikirləşirdim ki, biz hələ çox iş görməliyik, cüntki o vaxt guman edə bilməzdim ki, ertəsi gün mühərribə qurtaracaq. O vaxt biz erməni tərəfdən signal almamışdım, əksinə, onlar Şuşanı artıq azad etmiş hərbi qərnizomuzu bombalamaq üçün bəzi silahlardan istifadə etdildilər. Bu, ayın 8-i sehər idi. Buna görə mən hem də düşünürdüm ki, biz hələ vuruşmali olacaqıq, fikirləşirdim ki, sevinmək vaxtı devil, indi qalan əraziləri də azad etmək üçün əlimizdən gələni etməliyik. Mən bu barədə düşünürdüm və ayın 8-də axşam biz Silahlı Qüvvələrin noyabrın 9-da nə edəcəyini planlaşdırmışdım. Noyabrın 9-da biz daha bir neçə çox uğurlu əməliyyat keçirdik. Əslində, Şuşanın azad edilməsi Ermənistən ordusunun, necə deyərlər, belini qırdı, o mənəviyyatca tamamilə sarsılmışdı. Aydın idi ki, biz Şuşanı götürdən sonra Laçın dehliyində olduğumuz şəraitdə işğal altındada qalan digər ərazilərin taleyi, əslində, həll edilib, bu sadəcə, zaman tələb edir və necə deyərlər, insanların həyatı nahaq yere yarımçıq qalır. Lakin görünürlər Ermənistən tərəfi bunu başa düşməsdü və gec də olsa belə qərar qəbul etdi. Mən atamın məzarını ziyarət edəndə bu cür hissələr keçirirdim - həm onun, həm tarixin, həm də xalqın qarşısında yerinə yetirilmiş borc hissi.

- Mühərribə final nöqtəsi qoyan Zəfər paradi oldu. Umumiyyətlə, bu niyyət necə gerçəkləşdi? Ssenari necə

idi? Hər halda, bunlar rəmzi məsələ, tarixi məsələ idi, götür-qoy etmək lazım idi. Bu barədə danışardınız.

- Bəli, mən bu qərarı demək olar ki, Ermənistən kapitulyasiya akti imzalayandan dərhal sonra qəbul etdim. Elə dərhal müdafiə nazirinə sərəncam verdim ki, parada hazırlaşın, hazırlıq təqribən 1 ay çəkdi. Ona görə ki, necə deyərlər, hələ hamının başı döyüş əməliyyatlarına qarışmışdı, biz buna yaxşı hazırlaşmalı idik, başa düşürdük ki, bu, qeyri-adi pərəddir. Biz əvvəller də hərbi paradalar keçirmişdik, lakin sizin düzgün olaraq dediyiniz kimi bu, Zəfər paradi idi. Buna görə o, Azərbaycan vətəndaşlarının bütün gələcək nəsilləri üçün rəmzi məna və tarixi əhəmiyyətə malik idi.

Yadimdadır, 2018-ci ilədə biz Azərbaycan Ordusunun yaradılmasının 100 illiyini qeyd edərkən mən paradda çıxış edərək demədim ki, indi parada 2016-ci il döyüşləri zamanı işğaldan azad edilmiş Lələtəpə ərazisində ucaldılmış bayraqı getirəcəklər. O vaxt demədim ki, gün gələcək, biz azad edilmiş ərazilərdə ucaldılmış bayraqı Zəfər paradına getirəcəyik. Həmin gün geldi. Təbii ki, orada hərbi texnikanı nümayiş etdirdik, mühərribə iştirakçıları pərəddan keçdilər. Biz Ermənistən ordusundan qənimət götürülmüş hərbi yüksək məşinlərinin hərbi maşınların nömrələrindən ibarət dəvar nümayiş etdirdik. Biz bunu nə üçün etdik? Ona görə ki, Birinci Qarabağ mühərribəsində insanlar öz əmlakını, o cümlədən şəxsi avtomobilərini atıb qaçanda ermənilər bize bizim onları getməsinə verdiyimiz vaxtı vermedilər, onlar Azərbaycan xalqını alçaltmaq üçün həmin şəxsi avtomobilərin nömrələrindən bir dəvar düzəltmişdilər, hərçənd, əslində, bu dəvar onların hərbi cinayətlərinə dəlalet edirdi. Ona görə ki, dinc əhaliyə qarşı vuruşmaq, xüsusən qarat edilənləri belə nümayışkarana şəkildə göstərmək, hərbi cinayətdir. Lakin onlar bunu etdilər və bunu turistlərə, işğal dövründə qanunsuz olaraq bu regiona gələn müxtəlif siyasetçilərə nümayiş etdirirdilər. Buna görə biz onlara cavab verməli idik, lakin bizim cavabımız da layiqli oldu. Biz bu pannonu düzəltdi, həzirdə o, Hərbi Qənimətlər Parkında nümayiş etdirilir, o, bütünlükle atılmış və qənimət götürülmüş yüksək maşınlarının nömrələrindən ibarətdir.

Hərbi?

- Bəli, hərbi, tamamilə doğrudur. Onların üzərində "Qarabağ Azerbaycandır və nida işarəsi" sözü yazılıb. Mənim fikrimcə, bu, həmin paradin kulminasiyası idi.

- Siz Hərbi Qənimətlər Parkının adını çəkdiiniz. Bu da müəyyən mənada rəmzdır. Ona görə ki, orada təqdim edilən texnika kifayət qədər ciddi texnikadır və mühərribə nə qədər asan görünəcək, ağır mühərribə idid. Bu, potensiallar mühərribəsi, mən deyərdim, ideologiyalar mühərribə idid. Bu, bir tərəfdən ədalətli mühərribə, ölkənin azadlıq mühərribəsi, digər tərəfdən özgəyə mənsub olan, özünkü olmayan uğrunda mühərribə idid. Beləliklə, Hərbi Qənimətlər Parkı nəyin rəm-

zidir və o, nə üçün yaradılıb?

- Bu, ilk növbədə, bizim Zəferimiz nümayışdır. Bu, məhz ağır döyüşlərdə qazanılmış Zəferimiz nümayışdır. Ona görə ki, bir daha deyirəm, bizi düşməni əsla zəif hesab etməməli idik və heç vaxt belə etməmişik, onlar çox yaxşı silahlansmışdı. Təbii ki, həmin parkda məhv edilənlərin və ələ keçirilənlərin az bir hissəsi nümayış etdirilir. Bütün qənimətlərin və məhv edilmiş hərbi texnikanın tam siyahısı isə mətbuatda var, mən bunu demişəm. Buna görə də, ilk növbədə, bu, qələbənin nümayışı, hələk olanlara ehtiram əlaməti, genc nəslin, artıq qalib xalqın nümayəndəri kimi yaşayacaq insanların nəsillərinin tərbiyəsi üçündür. Bu, tamam başqa emosional duygular, tamam başqa əhval-ruhiyyədir. İşğalın bütün çətinliklərini hiss etməmiş, fiziki və mənəvi əzab-lara məruz qalmamış, daim ədalətsizlik, təhqir hissini keçirməmiş insanların öz torpaqlarından qovulmuş xalqdan 44 gün ərzində qalib xalqa çevrilmiş Azərbaycan xalqının keçirdiyi hissələri anlaması bəlkə də çətindir. Bu, çox ciddi hissədir.

Həmin parkın rəmzi mənalara dənir biri də ondan ibarətdir ki, biz bu mühərribəni heç vaxt unutmayaq. Mən dəfələrlə deməməm, bəli, mühərribə başa çatıb, biz bu səhifəni çevirməyə hazırlıq, biz hətta Ermənistən ilə sülh müqaviləsi üzərində işə başlamağa hazırlıq, lakin biz heç vaxt işğal dövrünü unutmamalı, Xocalının günahsız qurbanlarını, hələk olmuş mülki və hərbi vətəndaşlarımızı unutmamalıyıq. Bu xatirəni daimi yaşatmaq üçün bu park lazımdır. Orada həm də erməni komandirlərin öz hərbi qulluqçularına qeyri-insani münasibəti azacığ da olsa nümayış etdirilir. Biz tərk edilmiş səngərlərdə oraya zəncirə bağlanmış insanları tapırıq. Məhv edilmiş hərbi yüksək maşınlarında onların sürücülərini tapırıq. Bu adamlar qaçmamaları üçün zəncirə sükana bağlanmışdı. Bu, sadəcə, barbareldər və bunu hamı bilməlidir - onların himayədarları da, necə deyərlər, bütün işğal illəri ərzində onları təbliğ edənlər də, bizim vətəndaşlar da. Yəni bu, böyük rəmzi məna daşıyır və biz bəlkə də şəhərdə en yaxşı yeri seçmişik. Bu yer çoxdan boş idi, əvvəller orada hansısa təsərrüfat tikililəri, hansısa müəssisələr yerləşirdi. Bu yer əvvəl bulvar deyildi. Zəfər Məzqamətde bulvar tikəndə o yeri təmizlədik və sadəcə, boş saxladıq, düşüñürdük ki, lazımlı gələr. Həqiqətən lazımlı gəldi. Ele orada - yaxınlıqda tikiləcək Mühərribə Muzeyinin, Zəfər Muzeyinin layihəsi artıq təsdiq edilib, yəqin ki, yaxın vaxtlarda biz Zəfər Muzeyinin tikintisine başlayacaqıq.

- Azərbaycan mühərribənin yaralarını sağaldır və bu işin sürəti heyrət doğurur. Mən Füzulidə, Ağdamda olmuş, sənki nüvə bombardmanından sonrakı yerlərdir. Binaların bünövrələri də dağıdır, salamat qalmış bircə bina da yoxdur. Yalnız Ağdamdakı məscid qalıb, lakin erməni hərbçiləri bu məscidin minarələrindən artilleriya atəşini dəqiqləşdirmək üçün istifadə etdildilər. Qalan hər şey məhv edilib. Füzuli şəhəri, digər şəhərlər, minlərlə

kənd dağıdırıb. Bax, bu fonda

Füzulidə yeni beynəlxalq aeroport tikilir. Füzuliya, Şuşaya yeni, çox gözəl yollar çəkilir. Bu işlərin süreti, açıq deyək, heyrət doğurur. Onlar ilk nümunələrdir. Siz təxminən hansı müddətə bərpa etməyi, oraya həyat qaytarmağı, qaćqınları, məcburi köçkünləri qaytarmağı planlaşdırırsınız. Bir milyondan çox insan faktiki olaraq öz evindən məhrum olub. Bununla yanaşı, Siz Cənubi Qafqaz regionunda sülhün, sabitliyin perspektivlərini necə və hansı prinsiplər əsasında təsəvvür edirsiniz?

- Bəli, siz tamamilə haqlısınız. Biz çox böyük sürət götürmüsük və əsas məqsədimiz keçmiş qaćqınları və köçkünləri tezliklə öz yurdularına qaytarmaqdır, onlar hədsiz çox gözleyiblər. Men bu barədə deməməm, bir daha demək istəyirəm ki, bizim əsas maneəmiz, əsas rəqibimiz zamandır. Biz bir il ərzində və ya il yarımlı ərzində bunu, sadəcə, fiziki olaraq edə bilərik, ona görə ki, siz özünüz də görmüsünüz, orada heç ne yoxdur, özü də her yerde. Mən Bakıdan Füzuliya, Cəbrayıla, Zəngilan, Qubadlıya, Laçın qədər və digər istiqamətdə Kəlbəcər və Laçın tərəfdən yüzlərə kilometr yol qət etmişəm, orada hər şey dağıdırıb. Dağın tilərində miqyası elədir ki, insan, sadəcə, mat qalır. Axi, bu ərazi sahəsinə görə Livana bərabərdir. Təsəvvür edin, dünyada heç də ən kiçik olmayan bir ölkənin Livanın ərazisinə bərabər ərazini tikmək, abadlaşdırmaq lazımlı gələcək. Bunu, sadəcə, təsəvvür etmək üçün dedim. Orada heç ne yoxdur, ne yol var, ne işq, ne qaz, ne su. Heç ne. Tamamilə heç ne. Hamisi dağıdırıb və bunlar Birinci Qarabağ mühərribəsi dövründə deyil, işğal dövründə dağıdırıb. Onlar orada daşı-daş üstündə qoymayıblar. Məqsədləri bir olub - biz heç vaxt oraya qaytmaq istəyirəm. Onların digər məqsədi isə həmin daşlardan istifadə etmək, bu daşları satmaq olub. Onlar hətta qəbirüstü daşları da satıblar. Vəfat etmiş azerbaycanlılara aid yazılıları pozub, daşları Ermənistəndən satıblar. Bu məzarüstü daşlardan özlərinin vəfat edənləri üçün istifadə ediblər. Belə bir vandalizmin miqyası təsvirə gəlmir. Onlar məzarları dağıdır, ölülərin ağızlarında qızıl dişləri çıxarırlar, əridir və satırlar. Təsəvvür edin bu, kimin ağılına gələr. Bax, biz belələrinə qalib gəlmişik. Mən deməməm, biz, sadəcə, ərazi bütövlüyüümüzü bərpa etməmişik, biz çox böyük bir şər qüvvə qalib gəlmişik. Ümidvaram ki, bu şər qüvvə dəha heç vaxt başını qaldırmayacaq. Hər halda biz imkan verməyəcəyik ki, onlar başlarını qaldırsınlar.

İndi bölgədə genişməqası işlər aparılır, ilk növbədə, elektrikləşmə işləri. Biz azad olunmuş bütün əraziləri artıq bu ilin sonuna qədər elektrik enerjisi ilə tam təmin edəcəyik. Laçında, Kəlbəcərdə ve Suqovuşanda gücü 20 meqavat olan su elektrik stansiyaları bərpa edilib, artıq onlar enerji verir. Bir neçə yardımçı stansiya tikilib. Bütün istiqamətlərdə yollar çəkilir. Suşaya Zəfər yolu, həmçinin Füzuli-Şuşa ikinci magistral avtomobil yolu çəkilir, bu yol daha qısa olacaq. Zəngilan,

Qubadlıda Ermənistən sərhədində qədər yollar, Göygöldən Kəlbəcərə tunel yolu çəkilir. Bu yaxınlarda orada olmuşam, yoxlama aparılıb. Üstəgəl Füzulidən Ağdam, Füzulidən Hadruta, Cəbrayıla gedən yollar. Yəni, bu şəhərlər arasında əlaqə yaradılacaq. Bu il biz təkcə azad olunmuş ərazilərin bərpası programına 1,3 milyard dollar vesait ayırmışq. Bu məbleğin təqribən 400 milyon dolları hələk bölünməyib, cünki biz bütün qaydalara - tender, planlaşdırma, layihələndirmə prosedurlarına riayət edirik. Ağdam şəhərinin bərpası artıq başlanıb, baş plan təsdiq edilib. Şuşa şəhərinin baş planı təsdiq edilib. Bu yaxınlarda Şuşada 25 evdən ibarət yeni yaşayış kompleksinin təməlini qoymuşam. Mənim fikrimcə bir il, maksimum il yarımlı ərzində həmin evlər tikilecək və biz şəhərləri oraya qaytara bilecəyik.

Lakin daha böyük problem minalanmış sahələrin problemdir. Minalanmış sahələrin ermənilər tərəfindən bize verilmiş az miqdarda xəritələrinin dəqiqiliyi təqribən 25 faizdir. Minalanmış sahələrin xəritələrinin çox hissəsini isə bize vermirlər. Ona görə bu çox çətin işdir, onu sürətlə icra etmək mümkün deyil. Nə qədər vesaitin olsa belə, bunun üçün vaxt lazımdır.

Bir də, əlbəttə, Zəngilan rayonundakı "smart village" - "ağlı kənd" kimi nöqtəvi layihələr var. İndi digər rayonların hərəsində bir pilot layihə həyata keçirəcəyik ki, insanları qaytara bileyk. Men vaxt müəyyən etmek istəmirəm, lakin düşüñürəm ki, - düşüñürəm yox, lap dəqiq deyirəm, - Zəngilan ilk köçkünlər gələn il, bəlkə də bu ilin sonuna qədər köçəcklər. Başqa kəndlərə də bir il müddətində köçmək olar. İri şəhərlərin bərpası isə yəqin ki, vaxt tələb edəcək, lakin biz bunu mərhələli şəkildə planlaşdıracaqıq. Tikinti, məskunlaşma mərhələli şəkildə aparılacaq. Amma bu da çox mürəkkəb işdir, təkcə tikinti baxımından deyil, logistika, insanların iş ilə, dolanışlı vəsitələri, torpaq sahələri, texnika ilə təmin edilməsi - bunlar çox böyük həcmli işlərdir, onu öz vəsaitimiz hesabına yerinə yetiririk, biz hər hansı kreditlər üçün müraciət etməmişik, əger kimsə kömək etmək istəsə, əlbəttə, şad olarıq, istəməsələr, bu işləri özümüz görməliyik.

- Cənubi Qafqazda perspektivlər, vəziyyət barədə nə deyərdiniz?

- Perspektivlər əsasən erməni tərəfin mövqeyindən asılıdır. Biz öz mövqeyimizi bildirmişik. Biz dövlət sərhədinin delimitasiyası prosesinə başlamağa hazırıq.

Prezident İlham Əliyevin Rusyanın nüfuzlu "Nasionalnaya oborona" jurnalına müsahibəsi

(Əvvəli 6-cı səhifədə)

Erməni tərəfi ay yarım, hətta iki ay yarım taym-aut götürüb. İşçi qrupunun fəaliyyəti yalnız avqustun 17-də bərpa olunub. Biz münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində irəliləməyə hazırlıq, lakin hələ erməni tərəfdən müsbət siqnal yoxdur. Təessüf ki, hələ də "Dağlıq Qarabağ"ın statusu barədə məsələlər qaldırılır, bu isə tamamilə perspektivsiz və memin fikrim. Ermənistandan hazırlıq faciəvi vəziyyətində onun üçün zərərlər təhlükəlidir. Çünkü onlar ikinci Qarabağ müharibəsinin dəslərini unutmamalıdır. Əgər Ermənistandan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını davam etdirse, Azərbaycanın Ermənistana qarşı ərazi iddialarından cəkinməsi çətin olacaq. Bundan ötrü elə həmin Zəngəzurun və elə həmin Goyçə gölü regionunun tarixi mənşəyyəti baxımından, bizim daha çox əsasımız, ərazi iddiaları üçün daha çox tarixi zəmin vardır. Biz ki, bele iddialar təqdim etmirik. Məglub olmuş, kapitulyasiya haqqında akt imzalımış Ermənistən nəyə görə hesab edir ki, onun Dağlıq Qarabağ üçün hansı status - mövcud olmayan şey üçün status barədə danışmağa haqqı var? Dağlıq Qarabağ yoxdur. Qarabağ iqtisadi rayonu var, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu var. Bunlar bizim ərazidir və bizdə hansı inzibati vahidlərin ola biləcəyini biz müəyyən etməliyik. Yalnız biz etməliyik, bizdən başqa heç kim, heç bir ölkə, xüsusən Ermənistən bunu edə bilməz. Buna görə düşnürüm ki, status barədə və Dağlıq Qarabağ barədə bu cəyənləmiş sözlər Ermənistən üçün böyük təhlükə mənbəyidir və yaxşı olar ki, bizi qəzəbləndirməsinlər, qıcıqlandırmaların, nə qədər ki, bizim təklifimiz masa üzərindədir, onunla razılışınlar. Əks halda, müharibə dövründə olanlar təkrarlanı bilər. Axi, biz vaxtında dayanmağı təklif edirdik. Biz könüllü şəkildə çıxmalarını təklif edirdik, lakin onlar razılaşmadılar və indi nəticəsini görürler. Eyni vəziyyət bu de-fə de yarana bilər.

Mənim fikrimcə, hazırda region ölkələrində müzakirə olunan təşəbbüsler də müsbət istiqamətə - emekdaşlığı yönəlib. Bilirsınız, 3+3 təşəbbüsü var. Bu təşəbbüs Rusiya, İran, Türkiye və Azərbaycan tərafından dəstəklənib. Gürçüstanın etirazı var, Ermənistən isə öz mövqeyini bildirməyib. Nə hə deyib, nə yox. Yenə mövqə yoxdur. Əgər bu müsbət mövqə olsa, bu istiqamətə işe başlamaq olar. Bu isə öz növbəsində həm regionda sabitləşməyə və təhlükəsizlik risklerini minimallaşdırmağa kömək edəcək, həm də şərait yaradacaq ki, region ölkələrinin qarşılıqlı fəaliyyəti ni onlar özləri müəyyən etsinlər, nece yaşayacaqlarını özləri həll etsinlər. Region hansıa kənar təsirdən xilas olacaq. Bizim mövqeyimiz belədir. Biz onu nümayiş etdiririk və təkcə nümayiş etdirmirik, biz bu istiqamətə iş aparırıq. Ermənistən istisna olmaqla bütün qonşularımızla yaxşı,

demək olar ki, yaxın dostluq münasibətlərimiz var, biz bu münasibətləri qiymətləndiririk. Buna görə, əger Ermənistən bu formata qoşulsa, hamının xeyrinə olacaq. Biz bu əzmdəyik. Lakin ola bilsin, onlara vaxt lazımdır. Ola bilsin, onların keçirdiyi psixoloji şok hələlik onların mühüm addımlar atmasına imkan vermir. Çünkü onların bütün ideologiyası ekspansionizm, işğalçılıq, saxta tarix əsasında qurulub. Onlar özlərini inandırıblar ki, haqlıdırlar. Onların faciəsi budur. İndi onlar yeni tərzdə yaşamalıdır. Tamamile başqa reallıqlarda yaşamalı və başa düşməlidirlər ki, olub keçənlər daha heç vaxt olmayıcaq. Onlar qüvvələr nisbetini, geosiyasi şəraiti, qüvvələr nisbetinin perspektivini sayıq qiymətləndirməlidirlər. Yenə illüziyalara, hansıa mifoloji təməllərə uymamalı, vəziyyəti saçıq qiymətləndirməlidirlər. Lakin hələlik bunu görmürük. Görümürük. Yəqin ki, hələ vaxt yetişməyib. Nəcə deyərlər, sonuncu ölen ümid olur. Gəlin, ümid edək.

- Mən fikir vermişəm, Heydər Əliyev Fondu dünya məməliq şədevrərini, Azərbaycanın tarixi ırsını, mədəni mühiti necə qayğı ilə və necə yüksək keyfiyyətlə bərpa edir! Bu, çox vacibdir və şübhəsiz, bu qayğı çox böyük hörmətə layiqdir. Ona görə ki, həqiqətən, məhv edilmiş mədəniyyət şədevrərini, memarlıq inciləri bərpa olunur. Bu yüksək keyfiyyət, xüsusən Şuşa şəhərindəki mədəni ırs, mən hətta deyərdim ki, ümumdünya mədəni tarixi ırs obyektlərinin birinci xanımın rəhbərliyi ilə bərpası da irəliye doğru hərəkətin çox mühüm humanitar və mənəvi tərkib hissəsidir.

- Bəli, siz tamamilə haqlısınız. Heydər Əliyev Fondu artıq neçə ildir bu istiqamətdə və başqa istiqamətlərde - səhiyyə, təhsil, Azərbaycan mədəniyyətinin qorunub saxlanması, müğam və aşiq sənəti kimi ənənəvi incəsənət növlərinin qorunub saxlanması üzrə iş aparr. Azərbaycan xalqı bunlırsız yaşaya bilmək, biz bütün bunları gənc nəslə çatdırılmalıdır, gənc nəsl ənənəvi dəyərlər ruhunda, yaşlılara hörmət ənənələri ruhunda böyümlə, Azərbaycan xalqının çoxəslik tarixi boyu qoruyub saxladıq bütün yaxşı dəyərlər itirilməlidir. Müasir globallaşma meyilleri və ya əqlinqə deqradasiyası ilə bağlı müasir meyiller nəzərə alınmalıdır. Təkcə Azərbaycan xalqına deyil, dünya əhalisinin əksəriyyətinə yabançı olan belə meyillərin fəal şəkildə təbliğ edildiyini görürük. Burada əsas təmel isə, əlbəttə, ailə tərbiyəsi, incəsənət, ədəbiyyat, mədəniyyətdir. Biz bunları qoruyub saxlamaq istəyirik və qoruyub saxlayırıq.

Şuşada "Xarıbülbül" festivalı keçirməyimiz, festivalın ilk günündə Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların nümayəndələrinin çıxış etmesi mənim ideyam id. Mən bunu Fonda təklif etdim və onlar bunu çox parlaq şəkildə təşkil etdilər, göstərdilər ki, bu, bizim ümumi qələbəmizdir. Bu

qələbe uğrunda Azərbaycanda məskunlaşan bütün xalqlar canlarından keçiblər. Yaxın günlərdə biz Şuşada Vaqif poeziya günlərini bərpa etdik, Vaqifin dağdırılmış məqbərəsini bərpa etdik. İndi tarixi abidələr bərpa olunur. Azad edilmiş bütün ərazilərdə bu işlər davam etdiriləcək, təhsil layihələri, mədəniyyət layihələri artıq razılaşdırılıb. Şuşada tarixi abidələrin çox hissəsi sponsorların vəsaiti hesabına və Heydər Əliyev Fondu təşəbbüsü ilə bərpa olunacaq və ya artıq bərpa olunmaqdır. Bir də, əlbəttə, biz bu işləri dövlət sərməyə qoyuluşları hesabına aparacaq. Həmçinin Qarabağ Dırçəlis Fondu yaradılıb, bu Fonda hər kəs ianə verə bilər. Odur ki, bu, çox genişmiqyaslı quruculuq işi olacaq, cəmiyyət bunu çox müsbət qəbul edir. İnsanların azad edilmiş torpaqlarda müəyyən dəyişikliklər baş verdiyini, həyatın dırıldığını görəndə necə sevindiklərini bilər.

- Müsahibəmizin sonunda Siz Rusiya auditoriyasına hansı sözlərə müraciət etmək istərdiniz? Xüsusən ona görə ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilə Sizi çox hörmətli, xeyrxi, səmimi münasibətlər bağlayır, bu isə dövlətlərarası münasibətlərdə çox vacibdir. Azərbaycandakı böyük rus icması özünü, bəlkə də hər hansı başqa postsovet məkanında heç yerdə olmadığı kimi rahat hiss edir. Siz məşhur siyasi xadimsiniz və Rusiyada hamı Sizin parlaq çıxışlarınızı xatırlayır, Sizə çox böyük hörmət bəsləyir. Siz Rusiya auditoriyasına hansı sözləri ünvanlaşdırırdınız?

- Sağ olun, xoş sözlərə görə sağ olun. Siz tamamilə haqlısınız, münasibətlərimizin inkişafına bu cür ton və istiqamət verən Prezident Putin ilə bəzik. Son illərdə çox dinamik inkişaf etmiş və yənə inkişaf etməkdə olan bu münasibətlər keyfiyyətcə tamamilə yeni səviyyəyə çatıb. İndi biz bu səviyyəni daha da yüksəltmək üzərində işləyirik. Doğrudur, biz yüksək səviyyəyə çatmış, lakin bununla belə, bugün münasibətlərimizi həm keyfiyyətinə, həm formasına, həm də müxtəlifliyinə görə dəha yüksək səviyyəyə çatdırmaq üçün fəal iş gedir. Rusiya Prezidenti ilə bizi çox böyük etimada əsaslanan münasibətlərə bağlayır. Siyasetçilər arasında, xüsusən qonşu ölkələrin siyasetçiləri arasında bir-birinə bu cür etimadın olması çox vacibdir. Bizim aramızda məhz bu cür münasibətlər mövcuddur. Bir də, əlbəttə, dərin qarşılıqlı hörmət hissi. Bizim məqsədlərimiz tamamilə üst-üstə düşür. Fürsətdən istifadə edib, rusiyalı oxuculara müraciət etmek istədim ki, onlar Azərbaycan haqqında daha çox bilsinlər, bu ölkənin reallığılarını, bizim dövlətlərarası münasibətlərin mahiyyətini və xarakterini dəha düzgün başa düşsünlər. Bu münasibətlər dostluğa, məhrəban qonşuluğa, qarşılıqlı maraqlara, qarşılıqlı dəstəyə əsaslanır və mən həm mü-

haribə dövründə, həm də müharibədən sonra Rusiyadan çoxlu sayıda məktub və teleqram alırdım və inди qədər alıram. Bunlar dəstək məktubları, təbriklərdir, müəyyən səbəblər üzündə Rusiyaya köçüb getmiş bəzi keçmiş bacılıklar da yazır, burada heç vaxt olmayanlar da. Onlar müharibə dövründə bizim olkəmizə daha müsbət münasibət bəsləməyə başlayıblar.

İkitərəfli münasibətlərin bundan sonrakı inkişafı məsələsinə gəldikdə isə, bizdə hər şey müəyyəndir, hazırda artıq iqtisadi, nəqliyyat, enerji, humanitar istiqamətlərə aid altı yol xəritəsi üzrə işləyirik. İndi biz gənclərin mübadiləsi ilə bağlı məsələlər üzərində fəal işləyirik, estafeti vermək üçün yox, bu həle tezdir, amma hər halda signal vermək üçün Rusiya-Azərbaycan Gənclər Forumu keçirməyi planlaşdırırdıq, pandemiya buna bir qədər mane oldu. Ona görə ki, bilirsiniz, vaxt sürtələ keçir, yeni nəsl yetişib, onlar bir-birini bizim bir-birimizi tanıdığımız dərəcədə tanımlırlar. Buna görə Azərbaycan və Rusiya vətəndaşlarının gənc nəslinin dostluq və həmrəylilik ruhunda böyüməsi vacibdir. Çünkü bu, həm bizim üçün, həm də Rusiya üçün böyük dəyərdir, ona görə ki, biz qonşu dövlətlər. Qonşular arasında münasibətlər heç də həmişə bizim aramızdakı münasibətlər kimi olmur. Əlbəttə, təvəzükərlərdən uzaq görünüşə de deməliyəm ki, bu, ilk növbədə, iki ölkənin prezidentlərinin, onların komandalarının bütün başqa üzvlərinin və ictimaiyyətin xiadətidir. Bir nümunə göstərim: pandemiyanın əvvəlki son ildə Azərbaycana təqrİben 1 milyon rusiyalı gəlib. Qısa müddətdə praktiki olaraq iki dəfə artmış bu göstəricisidir. Ona görə ki, insanlar özlərini komfort, öz evindəki kimi hiss etdikləri yerlərə gedirlər. Bir də ki, Azərbaycanda Rusiyaya münasibət həmişə müsbət olub və belə də qalmaqdə davam edir.

İndi bizdə, deyərdim ki, yəni mərhələdir, Qarabağ regionunda rusiyalı sülhmeramlılarının olmasına nəzərə alınmaqla qarşılıqlı fəaliyyət daha sıx, əlaqələr daha fəal olub. Təbii ki, bu mövzu da daim gündəmdədir və deməliyəm ki, təqrİben bir il tamamilə adı ştat rejimində, asayışın pozulması halları olmadan, eksinə, tam qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı fəaliyyət şəraitində keçib.

Biz rusiyalı sülhmeramlıların vəziyyətinə yüksək qiymətləndiririk. Bu, sabitlik üçün mühüm amildir. Əlbəttə, ümidiyəm ki, ermənilərlə azərbaycanlılar arasında bir növ barışq prosesi də gedəcək. Biz də qonşularıq və bir-birimizin yanından heç yere getməyəcəyik. Ona görə bu reallıqları düzgün qəbul etmək lazımdır. Əlbəttə, burada da Rusiymanın rolu çox vacibdir və biz görürük ki, bu rol çox müsbətdir.

Siz də qeyd etdiniz ki, bura da böyük rus icması var. Onlar ölkəmizin layiqli vətəndaşlarıdır, onlar ikitərəfli əlaqələrin möhkəmlənməsi işində

çox böyük rol oynayırlar. Bütün təhsilin rus dilində olduğu 340-dan çox məktəb, dövlətə məxsus ali təhsil müəssisələrində tədrisin rus dilində olduğu fakültələr var, on minlərlə tələbə və məktəblə rus dilində təhsil alır. Mən bunu da bizim dövlətlərarası münasibətlərin mühüm amili hesab edirəm. Sizin auditoriyanın imkanlarından istifade edərək rusiyalıları Azərbaycana, Qarabağa, bu gözəl mənzərəli yerlərə gəlməyə, - bütün pandemiya artıq azalıb, - Azərbaycanı daha yaxşı tanımağa və dostluğumuzu möhkəmləndirməye dəvet etmək istərdim. Bir də, əlbəttə, rusiyalıllara bütün işlərində uğurlar diləyirəm.

- **Sağ olun.** Sizə səmimi təşəkkürümüz bildirmək istərdim ki, bu cür gərgin iş qrafikinizdə belə müfəssəl, məxsusi, böyük, mən deyərdim, sistemli müsbətə üçün vaxt təpəniz. Yəqin ki, bu müsbətədə çox sözə ilk dəfə səslənəcək və tamamilə yenidir. Mən də öz tərəfindən - həm öz adımdan, həm də bizim jurnalın redaksiyası və zənnimcə, Rusiyanın on milyonlarla vətəndaşı adından Azərbaycana tərəqqi və inkişaf arzularını bildirmək istərdim. Şəxən Size isə... Bilirsiniz, müasir dünyamız belə qurulub ki, bu hərbi Qələbə obyekтив olaraq bu gün Azərbaycanı çoxlarının baxdığı ölkələr sırasına çıxarıb. Bilirsiniz, hərbi Qələbə amili, xüsusən bunun nə ilə başa çatacağından çoxları üçün aşkar olmadığı vəziyyətdə Sizə üçün aydın və aşkar idi. Amma çoxları üçün bu, aşkar deyildi. Azərbaycan bu gün başqalarının baxdığı, izlədiyi dünya ölkələri sırasına çıxbı. Bilirsiniz, hərbi Qələbə amili, xüsusən bunun nə ilə başa çatacağından çoxları üçün aşkar olmadığı vəziyyətdə Sizə üçün aydın və aşkar idi. Azərbaycanı çoxları üçün bu, aşkar deyildi. Azərbaycan bu gün başqalarının baxdığı, izlədiyi dünya ölkələri sırasına çıxbı. Əlbəttə, mən deyərdim ki, bu gün Siz Azərbaycanın rəhbəri kimi siyaset səmasında ən parlaq ulduz sayılan siyasi xadimsiniz. Size, Sizə ailenizə cansaqlığı arzu etmək istəyirəm. Qoy, Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər möhkəmlənsin, inkişaf etsin. Biz həm də belə bir mühüm amilə ümid edirik ki, ölkələrimiz arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq davam etdiriləcək. Biz biliyik ki, Rusiyadan 5 milyard dollarlıqdan çox müasir silah alınıb və bu da hərbi potensialın əsasını möhkəmləndirib. Ümidvarıq ki, bu istiqamət də davam etdiriləcək. **Cox sağ olun.**

- Sağ olun. Xoş sözlərə görə çox sağ olun. Mən də münasibətlərimizin bu cür dostluq xarakteri daşımı vətədə istifadə etdirirəm. Bizdə bütün istiqamətlər üzrə, o cümlədən hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində işlər yaxşı gedir. Təbii ki, indi biz yeni araşdırılmalara nezər salırıq, texniki qruplar indi artıq yeni imkanları öyrənilir, biz bəzi sifarişlər vermişik, ona görə də bu istiqamətə əməkdaşlıq da inkişaf edəcək. Bir daha demək istəyirəm, biz əminik ki, ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq gələcəkde yüksələn xətt üzrə davam edəcək. **Sağ olun.**

- **Sağ olun.**

Azərbaycan və Belarus hərbi tibb mütəxəssisləri arasında işçi görüşü keçirilib

Azərbaycan və Belarus Müdafiə Nazirlikləri arasında ikitərəfli əməkdaşlıq planına əsasən, Müdafiə Nazirliyinin Tibb İdarəsində tibb təminatı məsələləri üzrə işçi görüşü keçirilib.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidməti xəbər verir ki, əvvəlcə qonaqlara Azərbaycan Ordusunda cərrahi və terapevtik xidmətlərin təşkili, eləcə də sanitər-gigiyenik və əks-epidemik tədbirlər barədə brifinq təqdim edilib.

Görüşdə hər iki ölkənin hərbi tibb mütəxəssisləri arasında qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparılıb, xüsusilə COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə tədbirlərinin təşkili ilə bağlı ətraflı müzakirələr edilib.

Səfər çərçivəsində Belarus nümayəndə heyəti Müdafiə

Nazirliyinin Baş Klinik Hospitalı, Mərkəzi Hərbi Poliklinika, Mərkəzi Stomatoloji Poliklinika, Sanitar-Epidemioloji Nə-

zarət Mərkəzi, Məhkəmə-Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Mərkəzini ziyareti edib.

Azad edilən ərazilərdə bölmələrimizin hərtərəfli mühəndis təminatı üzrə tədbirlər davam etdirilir

Azərbaycan Ordusunun mühəndis-istehkam bölmələri Türkiyənin hərbi istehkamçıları ilə birgə azad edilən ərazilərin minalardan və partlamamış döyüş sursatlarından təmizlənməsi işləri davam etdirir.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidməti xəbər verir ki, avtomobil və döyüş texnikası kolonlarının təhlükəsiz hərəkəti üçün yollar minalardan temizlənilir. Dağlıq ərazilərdə yerləşən bölmələrimizin mövqeləri istiqamətində yeni təminat yollarının çəkilməsi üzrə mühəndis işləri icra edilir.

Azad edilmiş ərazilərimizdə dislokasiya olunan Azərbaycan Ordusunun mühəndis-istehkam bölmələrinin sərəncamına Türkiyənin Milli Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan ASFAT AŞ şirkəti tərəfindən istehsal olunan "MEMATT" (Mexanik Mina Təmizləmə Təchizatı) texnikalar verilib. Bu texnikalar yaşayış məntəqələrimizin, ekir üçün yaralar olan ərazilərin minalardan və partlamamış döyüş sursatlarından təmizlənməsi işlərinə cəlb edilib.

İşğaldan azad olunan ərazilərdə bu günədək mühəndis-istehkam bölmələri 11900 hektardan çox ərazini minalardan təmizləyib. Ümumilikdə 16000-dən çox mina və partlamamış döyüş sursatı utilizasiya edilib.

Hazırda azad edilən ərazilərdə minaların və partlamamış döyüş sursatlarının aşkarlanması və zərərsizləşdirilməsi üzrə tədbirlər davam etdirilir.

Hərbi təyyarəçilərimiz "Texnofest-2021" festivalında ilk uçuşlarını icra edib

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus MiQ-29 döyüş təyyarəsi Atatürk Beynəlxalq Hava Limanında

keçirilən "Texnofest-2021" festivalındaki aviaşouda ilk uçuşunu edib.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat

Xidməti xəbər verir ki, festivalda çətin pilotaj manevrlərle nümunəvi uçuş keçirən hərbi pilotumuz izleyənlər

tərəfindən rəğbətlə qarşılanıb.

Qeyd edək ki, sentyabrın 26-dək davam edəcək festi-

valda Azərbaycan HHQ-nin 2 ədəd MiQ-29 qırıcı təyyarələri müxtəlif vaxtlarda nümunəvi uçuşlar edəcək.

Azərbaycan Ordusunda səmti müəyyənetmə yarışları keçirildi

Azərbaycan Ordusunda hərbi qulluqçular arasında keçirilən növbəti səmti müəyyənetmə yarışları yekunlaşıb.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidməti xəbər verir ki, yarışlarda 8 komandanın 44 hərbi qulluqçusu mübarizə aparıb.

İştirakçılar təyin olunmuş məsafəyə qəçiş edərək xəritə üzərində göstərilən hədəfələrin aşkarlanması tapşırıqlarını yerine yetiriblər. Yarışın qaydalarına əsasən kişi hərbi qulluqçular 9,3 km məsafədə 13 nəzarət nöqtəsini, qadın hərbi qulluqçular isə 6 km məsafədə 10 nəzarət nöqtəsini müəyyənləşdiriblər.

Yekun nəticələrə görə qalib gələn Quru Qoşunlarının yüksək komandası yarışın kubokunu qazanıb. İkinci və üçüncü yerlərə isə müvafiq olaraq Hərbi Hava Qüvvələrinin "N" hərbi hissəsinin və Hərbi Polisin yüksək komandanları layiq görülübllər. Yarışın qalibləri kubok, Fəxri fərman və medallarla təltif olunublar.

Şəhidlərimizin tanıdılması məqsədilə hərbi hissələrdə tədbirlər keçirilir

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidməti xəbər verir ki, azad edilən ərazilərdə yerləşən hərbi hissələrdə Gəncə Qarnizonu İdeoloji və Mədəniyyət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə tədbirlər keçirilib.

Tədbirlərin məqsədi Vətən mühərribəsində canından keçən şəhidlərimizin, eləcə də döyüşlərdə iştirak edən igid Azərbaycan ovladlarının tanınması və tanılılması, xatirələrinin ehtiramla yad edilməsidir.

Görüşlər zamanı ehtiyatda olan hərbi qulluqçular şəhid və yaralı döyüş yoldaşları haqqında xatirələrini bölüşübllər.

Tədbirlərdə tarixi Qələbə haqqında viktoria keçirilib və qaliblərə xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

Sonda şəxsi heyət Vətən mühərribəsinə həsr olunmuş sənədlil film nümayiş olunub və "Əsgər məktubu" layihəsi çərçivəsində hərbi qulluqçular doğmalarına məktublar yazıblar.

Müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları cavuş Quliyev Samir Ziyəddin oğlu məxsus AD № 0046081 nömrəli və əsgər Fərzullazadə Güllər Salman qızına məxsus AD № 0042350 nömrəli şəxsi vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.